

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ
ЦІ БУДУЦЬ УНЕСЕНЫ ЗМЯНЕННІ У ЗАКОН АБ МОВАХ?

БІЗНЕС-КЛУБ 2 стар.
“МАСКОЎСКИ КЛУБ БЕЛАРУСАЎ”
ЗАПРАШАЕ ДА ўЗАЕМАДЗЕЙННЯ
ДЫПКУР’ЕР 3 стар.
СВЯТА ДЗІЦЯЧАЯ КНИГІ ў КІШЫНЁВЕ
3 стар.

ГАСЦЕЎНЯ
Рыгор ПАЛЯШЧУК СПЯВАЕ НА СЦЭНАХ
СТАРОГА СВЕТУ

4 стар.
КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ
5-6 стар.
ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ
ЗДОЛЕПА ЛЁС ПЕРАЙНАЧЫЦЬ...
7 стар.

ЗНАЁМСТВА
Ганна ЖУРАЎСКАЯ — ВЫКЛАДЧЫЦА
БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ў ЦЮМЕНІ

7 стар.
ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА
МАШАНЬКА З ДЗЯДУЛЕМ І ВАЎКІ
8 стар.
КРЫЖАВАНКА АД Любові ЮНАВАЙ
8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

17 красавіка 2003 года, № 16 (2834)

Цана 160 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

ФЕСТИВАЛЬ

НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР
У Мінску адкрыўся V Усебеларускі фестываль нацыянальных культур. У Палацы культуры чыгуначнікаў адбыўся вялікі святочны канцэрт, у якім прынялі ўдзел вядомыя прафесійныя і самадзейныя калектывы і выканаўцы — прадстаўнікі дваццаці нацыянальнасцей.

Падобныя фестывалі ў нашай краіне сталі ўжо традыцыйнымі, з’яўляючыся сімвалам сяброўства, згоды, міру і еднасці народаў, якія пражываюць на беларускай зямлі, даючы магчымасць прадэманстраваць самабытнасць нацыянальных звычаяў і традыцый.

Услед за стартама ў Мінску адборачныя туры фестывалю пройдуць па абласцях і раёнах, каб пасля сабраць лепшых артыстаў на заключным гала-канцэрце ў Гродне.

У ЦЭНТРАЎ ВАГІ —

НАСТУПСТВЫ ЧАРНОБЫЛЯ
14-15 красавіка ў раёнах Гомельскай і Магілёўскай вобласці, якія пацярпелі ў выніку аварыі на ЧАЭС, адбылося выязное пасяджэнне пастаянных камісій па праблемах чарнобыльскай катастрофы Палаты прадстаўнікоў і рэгіянальнай палітыкі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу.

На пленарным пасяджэнні камісій да яго ўдзельнікаў звярнуўся старшыня Савета Рэспублікі Аляксандр Вайтовіч. З асноўным дакладам аб выкананні Дзяржаўнай праграмы па ліквідацыі наступстваў катастрофы на ЧАЭС, а таксама даручэнняў Прэзідэнта па выніках яго візіту ў раёны, якія пацярпелі ад радыяцыі, выступіў старшыня Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС пры Савеце Міністраў Уладзімір Цалко.

Прайшлі сустрэчы парламентарыяў з працоўнымі калектывамі сельскагаспадарчых і прамысловых прадпрыемстваў, кіраўніцтвам раёнаў.

У пасяджэнні парламенцкіх камісій прынялі ўдзел прадстаўнікі міністэрстваў эканомікі, фінансаў, аховы здароўя, працы і сацыяльнай абароны, энергетыкі, жыллёва-камунальнай гаспадаркі, кіраўнікі Гомельскага і Магілёўскага абласных выканаўчых камітэтаў.

КІРМАШ З ВЕЛІКОДНЫМ АДЦЕННЕМ

11-17 красавіка ў Мінску праходзіць святочны “Вербны

кірмаш”, які арганізуе выставачнае прадпрыемства “Экспафорум” пры непасрэдным удзеле Беларускага экзархата.

Мерапрыемства складаецца з дзвюх частак: інфармацыйнай і гандлёва-вытворчай. У першай наведвальнікам прапануецца слухаць лекцыі праваслаўных святароў, відэафільмы, фотавыставы, выступленні царкоўных хароў, а таксама майстар-класы па дэкаратыўна-прыкладному мастацтву, кулінарыі, складанню вербных букетаў. У другой прадстаўляюць свае вырабы выдавецтвы, іканапісныя і ювелірныя майстэрні, прадпрыемствы па вытворчасці мастацкага ліцця, царкоўных свечак, сялянскія і пчаларскія гаспадаркі, народныя майстры.

Як мяркуюць арганізатары, новы праект не толькі садзейнічае распаўсюджванню праваслаўнай культуры ў Беларусі, захаванню і аднаўленню храмаў і манастыроў, але і дапамагае ўдзельнікам знайсці дзелавыя партнёраў для рэалізацыі сваёй прадукцыі. Дарэчы, “Вербны кірмаш” — не першая беларуская праваслаўная выстава. Яе папярэднік — кірмаш пад назвай “Праваслаўныя Каляды” — прайшоў у Мінску ў студзені гэтага года і сабраў больш за 15 тысяч наведвальнікаў.

ЛІФТ З ІНТЭЛЕКТАМ

Сталічны завод “Калібр” паставіў у Маскву 120 станцый кіравання ліфтамі. Гэта новая распрацоўка прадпрыемства.

Заказчык прадукцыі з мінскай маркай — падмаскоўны Карачарўскі механічны завод, дзе выпускаюць ліфты не толькі для жылых дамоў, але і для ўстаноў, у тым ліку і размешчаных на тэрыторыі Маскоўскага Крамля.

Навінка аснашчана спецыяльнымі датчыкамі, якія перадаюць дыспетчару максімум інфармацыі аб тым, што адбываецца ў ліфтавай кабінэ і шахце. Гэта дазволіць прадухіліць магчымыя аварыйныя сітуацыі.

ПАДАРОЖЖА ПА АРХІВАХ, НЕ ВЫХОДЗЯЧЫ З ДОМУ

Сайт “Беларускія архівы” з’явіцца ў сусветнай сетцы Інтэрнэт. Распрацавалі яго спецыялісты Беларускага навукова-даследчага інстытута электроннай дакументацыі.

Складзена база даных, у якой апісаны ўсе архіўныя генеалагічныя дакументы, што маюць адносіны да Беларусі. Цяпер можна даведацца, дзе і ў якім сховішчы знаходзіцца кожны з іх.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

жыццё пасля чарнобыля

ЦЭНТР ЗДАРОЎЯ ў ЯРОМІНЕ

Эксперыментальны культурна-аздараўленчы комплекс у пасёлку Яроміна Гомельскага раёна, дзе жывуць работнікі аграпрамтэхнікі і сельгасхіміі, пабудаваны па Чарнобыльскай праграме. Плаваннем, футбалам, валейболам і іншымі відамі спорту тут займаюцца каля 400 дзяцей.

НА ЗДЫМКУ: заняткі ў плавальным басейне праводзіць выкладчык Юлія ПАПКОВА.

падзея

БЕЛАРУСЬ Выйдзе ў КОСМАС

У Беларусі будзе свой спадарожнік дыстанцыйнага зандзіравання Зямлі.

Яго плануецца стварыць у рамках сумеснай беларуска-расійскай касмічнай праграмы на працягу бліжэйшых двух-трох гадоў. Пра гэта паведаміў намеснік генеральнага дырэктара Расійскага авіяцыйна-касмічнага агенцтва (Росавіакосмас) Георгій Палішчук, каменціруючы вынікі нарады ў Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі.

Як адзначыў Георгій Палішчук, беларускі нацыянальны спадарожнік дасць магчымасць вырашаць задачы перш за ўсё ў інтэрэсах экалогіі, сельскай гаспадаркі, надзвычайных сітуацый, картаграфіравання. Гэты праект Нацыянальнай акадэміі навук нашай краіны і Расійскага авіяцыйна-касмічнага агенцтва (Росавіакосмас) пакладзе пачатак супрацоўніцтву вучоных дзвюх краін у галіне космасу, якое можа распаўсюдзіцца ў далейшым на навігацыю і касмічную сувязь.

БелТА.

спорт

ВЯЛІКІ ТЭНІС. Мужчынская каманда Беларусі прадоўжыць іграў у плэй-оф за права ўдзельнічаць у розыгрышы Кубка Дэвіса. Нашы тэнісісты перамаглі зімбабвійцаў — 4:1. Асноўны ўклад у перамогу ўнеслі Максім Мірны і Уладзімір Ваўчкоў, якія абыгралі сваіх сапернікаў у адзіночным разрадзе і ў пары, тым самым ператварыўшы ў фармальнасць астатнія дзве сустрэчы. Наперадзе сустрэча з тэнісістамі Германіі.

МАСТАЦКАЯ ГІМНАСТЫКА. Дзве “бронзы” і “серабро” — такі вынік выступлення беларусак на чэмпіянаце Еўропы ў Рызе. Два медалі (“серабро” і “бронзу”) унесла ў скарбонку каманды Іна Жукава — у практыкаваннях з мячом і стужкай. Што датычыць яшчэ адной узнагароды, то яе беларускі заваявалі ў групавых практыкаваннях у фінале з пяццю стужкамі.

ВЕЛАТРАК. Перамогай беларускай веласіпедысткі Святланы Іваханенкавай у гонцы на 20 кіламетраў з налічэннем ачкоў азнаменаваўся для нас этап Кубка свету ў паўднёваафрыканскім Кейптаўне. Лідэр жаночай каманды Наталля Цылінская стала другой у гіце, саступіўшы мексіканцы Нэнсі Кантэрэас крыху больш за дзве дзесятыя секунды.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

экстрым

ГАТОВЫ ПАКАРЫЦЬ КІЛІМАНДЖАРА

Завяршаецца падрыхтоўка беларускай экспедыцыі на самую высокую вяршыню — гару Кіліманджара (5 896 метраў).

У камандзе экспедыцыі выключна аматары: старшыня праўлення ЗАА “Слаўнаф-табанк” Уладзімір Іваноў, дырэктар “ВП “Касметыка Avrogy Shlain” Святлана Хандогіна, дырэктар гродзенскага НВП “Вектар” Сяргей Фралоў і іншыя.

Кіраўнік экспедыцыі — Сяргей Вырывава, намеснік генеральнага дырэктара БелТА. Як ён адзначыў, 1 мая экспедыцыя павінна вылецець з Варшавы, а 7 мая ўжо будзе стаяць ля вяршыні, дзе плануецца ўстанавіць Дзяржаўны сцяг Беларусі. Узыходжанне пройдзе пад лозунгам “Твая перамога ў Дзень Перамогі” і будзе прымеркавана да дзвюх памятных дат — 9 і 13 мая (у гэты дзень спаўняецца 155 гадоў з дня адкрыцця Кіліманджара).

дабрачыннасць

ДАР ІРЛАНДЫ

У Беларусь прыбыў каштоўны груз — 19 машын “хуткай дапамогі”, дастаўленых з канвоем ірландскай дабрачыннай арганізацыі “Праект дапамогі дзецям Чарнобыля”.

Падарунак коштам 2 мільёны еўра атрымаюць рэгіёны, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС, а сродкі на яго былі ахвяраваны жыхарамі гарадоў, саюзамі студэнтаў, байкераў, фармацэўтычнай кампаніяй “Пфайзер” і многімі іншымі добрымі людзьмі і арганізацыямі Ірландыі. Прычым машыны прыйшлі не паражняком: у саставе канвою прыбылі лекі, медабсталяванне, прадукты, адзенне, будматэрыялы, веласіпеды і нават басейн для дзяцей-інвалідаў — усё тое, што неабходна бальніцам, школам і дзіцячым дамам. Гэты гуманітарны канвой ужо дваццаць першы: з сярэдзіны 90-х ірландскія дабрачынныя арганізацыі пераправілі ў Беларусь 160 машын “хуткай дапамогі” і на 26 мільёнаў еўра гуманітарных грузаў, прынялі на адпачынак 9 тысяч беларускіх дзяцей.

Таццяна КУВАРЫНА.

аспект праблемы

ЦІ БУДУЦЬ УНЕСЕНЫ ЗМЯНЕННІ Ў ЗАКОН АБ МОВАХ?

Моёнае пытанне працягвае заставацца для Беларусі актуальным. Пасля заканадаўчага афармлення роўнасці беларускай і рускай моў сфера ўжывання першай працягвае заставацца досыць вузкай. Размова аб магчымасці выпраўлення сітуацыі, у тым ліку і праз унясенне змяненняў і дапаўненняў у Закон "Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь", вядзецца ўжо даволі даўно. У гэтым годзе абмеркаванне праблемы пэўным чынам актывізавалася. Свой праект змяненняў прапанавала Таварыства беларускай мовы. У Палаце прадстаўнікоў паведамляюць, што законапраект можа быць падрыхтаваны да першага чытання ўжо чарговай сесіі. Якія ж змены могуць быць унесены ў закон аб мовах?

Таварыства беларускай мовы накіравала свае прапановы старшыні Савета Рэспублікі Аляксандру Вайтовічу, намесніку старшыні Палаты прадстаўнікоў Уладзіміру Канаплёву, старшыні парламенцкай камісіі Ігару Катляроў, членам дэпутацкай групы "Рэспубліка". Неабходнасць унясення змяненняў тлумачыцца тым, што пасля моўнага рэфэрэндуму дзяржава не зрабіла прыкметных захадаў па рэалізацыі вызначаных грамадзянскіх пажаданняў, галоўнае з якіх — забеспячэнне роўнасці беларускай і рускай моў у афіцыйным жыцці. У прыватнасці, справаводства дзяржаўнага апарату практычна цалкам вядзецца на рускай мове. Тое ж можна сказаць пра вышэйшую і сярэдняю спецыяльную адукацыю, прафесійна-тэхнічныя вучылішчы. Вымушае жадаць лепшага становішча беларускай мовы на радыё, тэлебачанні, у кінематографіі.

Паводле даных ТБМ, колькасць вучняў у школах, якія працягваюць вучыцца па-беларуску, скарацілася з 75 працэнтаў у 1994/95 навучальным годзе да 26,3 працэнта. Адпаведна скарацілася і падліка на беларускамоўныя выданні. І гэта пры тым, што ў час апошняга перапісу насельніцтва, 86 працэнтаў жыхароў Беларусі назвалі беларускую мову сваёй роднай, а 37 працэнтаў засведчылі, што кожны дзень размаўляюць па-беларуску. І яшчэ некалькі лічбаў. У час тэлепраграмы "Выбар", прысвечанай будучыні беларускай мовы, з 26 тысяч тых, хто прагаласаваў па тэлефоне, 65 працэнтаў выказаліся ў падтрымку развіцця беларускай мовы.

СПАЧАТКУ ЭКАНОМІКА, ПОТЫМ МОВА?

Пракаменціраваў магчымыя змены ў закон аб мовах, а таксама расказаў аб сваім бачанні моўнай праблемы старшыня Камісіі па адукацыі, навуцы і навукова-тэхнічнаму прагрэсу Палаты прадстаўнікоў Ігар Катляроў.

— Ці назіраецца сёння раўнапраўнае ўжыванне беларускай і рускай моў?

— Гэта амаль што філасофскае пытанне, на якое вельмі цяжка адказаць канкрэтна. Сёння ў Беларусі склаліся аб'ектыўныя ўмовы, пры якіх руская мова з'яўляецца больш ужываемай, бо ёю карыстаецца большая частка насельніцтва. Мне неаднаразова прыходзілася праводзіць сацыялагічныя даследаванні: за дзве дзяржаўныя мовы ў краіне стала выкарыстоўвацца больш як чатыры пятыя насельніцтва. Большасць гавораць менавіта па-руску. У той

жа час у нас створаны ўсе ўмовы, каб кожны жадаючы мог карыстацца беларускай мовай. Але тое, што беларускую мову можна рэдка пачуць на вуліцы, гэта факт.

— Тым не менш, магчыма, ужыванне мовы неабходна пачаць з "вархоў"?

— Я лічу, што кожны культурны чалавек у Беларусі павінен ведаць беларускую мову — без гэтага немагчыма інтэлектуальнае і культурнае развіццё краіны. Неабходна стварыць аб'ектыўныя ўмовы, каб людзі былі зацікаўлены ў валоданні сваёй нацыянальнай мовай. У той жа час прымушаць да гэтага недапушчальна. У свой час у камісіі па правах чалавека і нацыянальных адносінах Вархоўнага Савета мы паспрабавалі распрацаваць сістэмную канцэпцыю заканадаўчага забеспячэння развіцця беларускай мовы. Яна прадугледжвала матэрыяльныя стымулы, ідэалагічную работу, прыняцце шэрага законапраектаў. На жаль, гэта прапанова не знайшла падтрымкі.

— Што вы разумееце пад аб'ектыўнымі ўмовамі?

— Пачнём з таго, што хацелася б, каб чалавек, які выходзіць у дзіцячы садзік і размаўляе на беларускай мове, пайшоў у беларускую школу. Каб потым яго веды былі карыснымі ў вышэйшай навучальнай установе, каб ён усё жыццё размаўляў менавіта на беларускай мове. У нас атрымліваецца зусім іншая сітуацыя. У дзіцячым садзіку чалавек размаўляе на беларускай мове, а потым стала размаўляць на ёй не можа.

— Наколькі я ведаю, вы рыхтуеце змены ў закон аб мовах.

— Цяпер цэлы шэраг суб'ектаў, у прыватнасці, Таварыства беларускай мовы, прапануюць змяненні ў закон аб мовах. Мы ў камісіі вырашылі выкарыстаць разумныя прапановы Таварыства беларускай мовы, свае напрацоўкі, заўвагі настаўнікаў, дзеячаў культуры, пісьменнікаў, абагульніць іх і распрацаваць праект змяненняў у закон. Дарэчы, цяперашні закон даволі дэмакратычны. Але закон — заўсёды кампраміс. Ён прымаецца адразу пасля рэфэрэндуму. Таму цяпер ёсць шмат цікавых, правільных прапановаў, якія, безумоўна, трэба вынесці на разгляд парламента. Акрамя таго, нам падступіў і шэраг прапановаў, якія недапушчальныя ў цяперашні час.

— Якія прапановы вы падтрымліваеце, а якія не?

— Калі грамадзянін Беларусі звярнуўся ў дзяржаўныя органы з заявай на беларускай мове, адказ ён павінен атрымаць менаві-

та на гэтай жа мове. З гэтай прапановай Таварыства беларускай мовы я цалкам згодны. У свой час мы вырашылі, што ўсе геаграфічныя назвы павінны запісвацца на беларускай мове. Гэта было ўспрынята нармальна. Верагодна, што і надпісы на аўтобусах, на цэнніках павінны быць таксама на беларускай мове. Аднак зрабіць жыццяздольнымі некаторыя прапановы з-за наяўнасці эканамічных праблем немагчыма. Напрыклад, у адной са школ майго рэгіёна ў 11 класе вучацца толькі два чалавекі. Адзін жадае вучыцца на беларускай мове, другі — на рускай. Нам што — раздзяляць клас? У нас і так хапае праблем: не можам купіць камп'ютэр і г.д. Магчыма, праз пэўны прамежак часу, калі будуць вырашаны эканамічныя праблемы, перадумовы для вырашэння шэрага іншых моўных праблем усё ж будуць створаны. Я не падтрымліваю таксама прапанову аб тым, што ўсе гуманітарныя дысцыпліны павінны выкладацца на беларускай мове.

— Парламент прымае законы, за рэдкамі выключэннем, на рускай мове. Адна з паправак у Закон "Аб Нацыянальным сходзе РБ", якія рыхтуюцца да прыняцця ў другім чытанні, датычыцца накіравання законаў у парламент на дзвюх мовах. Ці будзе гэта папраўка ўлічана?

— Мы не супраць прапановы, каб усё законы ўносіліся і на рускай, і на беларускай мовах. Аднак тут адразу ўзнікае праблема: патрэбны цэлы штаб перакладчыкаў у парламенце, міністэрствах, ведамствах. Напрыклад, толькі ў Палаце прадстаўнікоў неабходна было б павялічыць штат на 12 чалавек. Афіцыйны пераклад патрабуе зусім іншай структуры. Мы абмяркоўвалі пытанне на Савеце Палаты прадстаўнікоў. Улічвалася тое, што трэба затраціць шмат сродкаў, якія можна накіраваць на вырашэнне эканамічных, культурных праблем. Гэта стала асноўнай прычынай таго, што мы палічылі за лепшае пакуль не ўносіць змяненні ў рэгламент, якія датычацца прадстаўлення ў парламент законаў на дзвюх мовах. Хаця, у прынцыпе, калі б былі адпаведныя эканамічныя ўмовы, упэўнены, што 99 працэнтаў дэпутатаў падтрымалі б гэту прапанову.

— Калі вы збіраецеся ўнесці законапраект на разгляд?

— Спадзяюся, што праект будзе падрыхтаваны да першага чытання напрыканцы гэтай сесіі.

— Як вы ставіцеся да стварэння беларускага нацыянальнага ўніверсітэта?

— У цэлым я стаўлюся да гэтага станоўча. Але прапановаў сачатку стварыць прыватны нацыянальны ўніверсітэт. Калі ўсё будзе добра — прыйдуць людзі, будуць выкладчыкі, — праз два-тры гады можна надаць універсітэту статус дзяржаўнага, дзе ўсе дысцыпліны будуць выкладацца толькі на беларускай мове. Сёння ж мы нават не маем уяўлення, хто там будзе вучыцца і выкладаць.

ЯК НЕ АБМЕЖАВАЦЬ ПРАВЫ?

Прапановы ТБМ разгледзелі і ў Савеце Рэспублікі. У прыватнасці, экспертна-прававому ўпраўленню было даручана падрыхтаваць даведку па гэтых прапановах. Як адзначыў старшыня верхняй палаты беларускага парламента Аляксандр Вайтовіч, асобныя прапановы таварыства маюць права на жыццё, іншыя прыняцце немагчыма. У прыватнасці, да апошніх можна аднесці тую, згодна з якой грамадскія арганізацыі павінны карыстацца толькі беларускай мовай. "Гэта будзе антыканстытуцыйна, — паведаміў А.Вайтовіч, — у нас дзве дзяржаўныя мовы. Грамадская арганізацыя мае права выбраць любую. Тым больш, што ў асобных грамадскіх арганізацыях могуць увогуле быць толькі рускія па нацыянальнасці".

Што ж датычыцца прапановы па прымяненні беларускай мовы ў рабоце дзяржаўных органаў, то гэта разумна. "Я лічу, — адзначыў старшыня Савета Рэспублікі, — калі грамадзянін звяртаецца ў дзяржаўны орган на беларускай мове, адказ ён павінен атрымаць таксама на ёй. Гэта права грамадзяніна — карыстацца той мовай, якой ён жадае. Дзяржаўны орган тут абслуговы". Па гэтай пазіцыі, як бачна, погляды прадстаўнікоў палат парламента супадаюць.

А вось наконт прыняцця законапраектаў, у тым ліку і на беларускай мове, А.Вайтовіч заявіў наступнае: "Мая цвёрдая пазіцыя заключаецца ў тым, што законы павінны прымацца заканадаўчым органам улады адразу на дзвюх дзяржаўных мовах. Прыняцце на адной дзяржаўнай мове ўшчамляе канстытуцыйныя правы грамадзян. Напрыклад, у судзе разглядаецца нейкае пытанне. Грамадзянін валодае беларускай мовай і хоча, каб пасяджэнне таксама вялося на беларускай мове. Гэта яго канстытуцыйнае права. Аднак закона на беларускай мове мы не маем. Суддзя, такім чынам, не зможа весці працэс на беларускай мове. Нават калі і існуе пераклад, ён не будзе мець сілы афіцыйнага заканадаўчага акта".

Аб рашэнні Савета Палаты прадстаўнікоў, аб якім паведаміў І.Катляроў, А.Вайтовіч даведаўся непасрэдна ад карэспандэнта "Звязды". Паводле яго слоў, "у час мінулай сесіі прэзідыум Савета Палаты прадстаўнікоў разглядаў гэты пытанне і пакідаў пункт аб прыняцці законаў на дзвюх мовах. Гэта я чуў ўпершыню. Наконт павелічэння расходаў. Ніякіх асаблівых расходаў тут няма. Асноўныя расходы ідуць на паперу".

Якія яшчэ расходы? Калі ёсць экспертна-прававое ўпраўленне ў Палаце прадстаўнікоў, то там знаходзяцца дзяржаўныя чыноўнікі. А дзяржаўны чыноўнік павінен ведаць дзве дзяржаўныя мовы. Ёму павінна быць без розніцы, на якой мове распрацоўваць закон. Гэта яго абавязак.

Калі мы зноў пойдзем на тое, каб абмяжоўваць прымяненне беларускай мовы ў час заканадаўчай работы, фактычна гэта будзе абмежаванне канстытуцыйных правоў грамадзян".

Сяргей КАРАЛЕВІЧ, "Звязда".

знак якасці

НАВІНКИ АД ГОРАЦКІХ МАЛОЧНІКАŪ

На Горацкім маслосыраробным заводзе Магілёўскай вобласці прыступілі да выпуску розных ёгуртаў і тварожных сыркоў з фруктовымі напайняльнікамі.

Для іх вытворчасці закуплена тэхналагічная лінія ў Польшчы. Там жа беларускія спецыялісты праходзілі стажыроўку на адным з малочных камбінатаў.

Майстар участка тэрмізаваных сыркоў і ёгуртаў Валянціна ЦУРАНАВА (на здымку) у ліку першых асвоіла новыя тэхналогіі.

падрабязнасці

АЭРАПОРТ

"МІНСК-1" АЖЫВЕ

З Мінска да Масквы — гадзіна лёту. А дабірацца ў аэрапорт "Мінск-2" з мінскіх мікрараёнаў трэба паўтары гадзіны. Вось такі парадокс.

Але сітуацыя мяняецца... Нас зноў чакае аэрапорт "Мінск-1". Ён раўнасна беларускі авіяцый. Менавіта адсюль у 1933 годзе быў зроблены першы пасажырскі рэйс у Маскву. Ужо потым, у 1957 годзе, з'явіўся галоўны будынак аэрапорта "Мінск-1", дзе самалёты садзіліся тарам Заборскім. Праўда, больш за 20 гадоў аэравакзал амаль бяздзейнічаў.

Аднак нядаўна прынята рашэнне ажывіць аэравакзал і зноў ператварыць аэрапорт у дзеючы. Кіпіць работа. Хутка, як і раней, зручны "Мінск-1", дзе самалёты садзіліся на тралейбусны прыпынак, пачне працаваць на пасажыраў.

У сакавіку адбылося адкрыццё будынка аэравакзала пасля рэканструкцыі. У ім прыняў удзел старшыня Дзяржжамавіацыі Фёдар Іваноў. Ён і падзяліўся з журналістамі планами па пераабсталяванні ўсяго аэравакзальнага комплексу. Тут будзе пабудаваны новы цэнтр кіравання павятравым рухам, з'явіцца сучасны гандлёвы цэнтр з паркінгам. Такім чынам, плануецца ператварыць прылеглы да аэрапорта раён у магутны авіяцыйны і камерцыйны вузел.

Дарэчы, з аэрапорта "Мінск-1" вылятаюць самалёты сярэдняга класа (АН-24, ЯК-40) на адносна невялікіх адлегласці — гэта міжбласныя рэйсы, пералёты ў Маскву, Калінінград, Стакгольм, Берлін, Парыж, Рыгу... І цэны на білеты не саюцца — той жа палёт у Маскву каштуе крыху больш за 60 долараў, што для бізнесмена сярэдняй рукі зусім не астранамічная сума. Міжбласныя рэйсы каштуюць наогул капейкі па мерках авіяцыі — напрыклад, пералёт у Віцебск абыдзецца ў 17 тысяч беларускіх рублёў, што не намога даражэй за паездку на пеездзе. Такія нізкія цэны звязаны з нежаданнем авіятараў "перавозіць паветра". Сёння штодзённая загрузка рэйсаў, якія вылятаюць з "Мінска-1", ужо складае 60-70 працэнтаў.

Галіна ВІДАНАВА.

бізнес-клуб

Паважаныя землякі, сябры! Прапануем вашай увазе інфармацыю пра нашу арганізацыю — "Маскоўскі клуб беларусаў" ("МКБ") і нашы пажаданні аб узаемавыгадным супрацоўніцтве.

СЯБРЫ ДРУЗЬЯ

ИНФОРМАЦИЯ, СОБЫТИЯ, ФАКТЫ, ОБЪЯВЛЕНИЯ

“МАСКОЎСКИ КЛУБ БЕЛАРУСАЎ” ЗАПРАШАЕ ДА ўзаемадзейнення

Створаны пяць гадоў таму, 19 красавіка 1998 года, клуб аб'ядноўвае выхадцаў з Беларусі і людзей, якія маюць беларускія карані. Сярод іх дзяржаўныя дзеячы, дэпутаты Дзяржаўнай думы і члены Савета Федэрацыі РФ, вучоныя і прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі, вайскоўцы, банкіры і бізнесмены.

Членства ў клубе прапанавана і выхадцам з Беларусі, якія ўваходзяць у іншыя грамадскія аб'яднанні нашых землякоў, бо мэты і задачы ў нас аднолькавыя: прапаганда гісторыі, культуры, мовы, традыцый, духоўнае адраджэнне Беларусі, сацыяльная і прававая абарона; прапаганда дасягненняў навукі і тэхнікі, народнага гаспадаркі Беларусі, усямернае садзейнічанне развіццю эканомікі, яднанню двух брацкіх народаў і дзяржаў Беларусі і Расіі і г.д. Мы, нашы дзеці і ўнукі павінны ведаць сваю Беларусь, яе гісторыю, сваю радаслоўную, шукаць формы зносінаў і яднання.

З 1998 года ў розных федэральных цэнтрах РФ яшчэ 47 аналагічных клубаў аб'ядналі нашых землякоў. Клубная форма зносінаў беларусаў падтрымана ў 8 краінах свету. У бліжэйшы час будзе зарэгістравана міжрэгіянальная арганізацыя "Беларускі клуб Расіі".

Пры "МКБ" зарэгістраваны: *• гандлёвы дом "Сябры" — ваш надзейны партнёр і прадстаўнік на расійскім рынку;* *• газета "Сябры", якая размясціць любую вашу інфармацыю, аб'явы, віншаванні і рэкламу;* *• юрыдычны цэнтр "Сябры", які аказвае юрыдычныя паслугі фірмам, прадпрыемствам РБ і РФ у рэгістрацыі, прадастаўленні юрыдычнага адраса, атрыманні ліцэнзій на віды дзейнасці, сертыфікацыю, патэнтаванне, адкрыццё рахункаў у банках, якімі кіруюць выхадцы з Беларусі, і іншае.*

"МКБ" — калектыўны член "Саюзанай грамадскай палаты", а прэзідэнт клуба з'яўляецца членам Цэнтральнага савета палаты. **Уліпені 2001 года на III з'ездзе беларусаў свету "Бацькаўшчына" ў Мінску клуб выступіў з прапановай аб стварэнні "Міжнароднай асацыяцыі дзельных людзей "Сябры" (МАДЛ "Сябры").** Намі рыхтуецца стварэнне турыстычнай кампаніі "Сябры-тур"; Міжнароднага дабрачыннага фонду "Сябры" (МДФ "Сябры"); Міжрэгіянальнай грамадскай арганізацыі ўдзельнікаў ліквідацыі наступстваў аварыі на ЧАЭС "Сябры"; Міжрэгіянальнай грамадскай арганізацыі ўдзельнікаў баявых дзеянняў "Сябры".

Усталяваныя ў клубе ўрачыцкія і эпідэміялагічныя ўладзімір Некрашэвіч, у вёсцы Масцішча шалены конь насмерць загрыз сваю гаспадыню. Гэту дамашнюю жывёліну ўкусіла хворая ліса. У вёсцы Завалочыцы такая ж рыжкая шкідніца забегла на жывёлагадоўчую ферму і пакусала пяць цялят. Маладняк знішчылі. У мясцовае дарожнае рамонтна-будавнічае ўпраўленне зайшоў янот і пачаў грызці сабакамі. Вартаўніку давялося разнімаць задзір. Як потым высветлілася, прышлец таксама быў хворы. А літаральна днямі ў двары дзіцячага сада ў адной з вёсак знойдзены труп загінуўшай куніцы.

ХВАЛЯ ШАЛЕНСТВА ЖЫВЁЛ

У Глушкім раёне Магілёўскай вобласці Завалочыцкі і Калаяціцкі сельсаветы аб'яўлены небяспечнымі па сітуацыі з шаленствам жывёл.

Як паведаміў галоўны ўрач раённага цэнтра санітарыі і эпідэміялогіі Уладзімір Некрашэвіч, у вёсцы Масцішча шалены конь насмерць загрыз сваю гаспадыню.

Дзякуючы намаганням членаў нашага клуба В.Спірына і В.Халопавы, у 2002 годзе ў Маскве зарэгістраваны філіял Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (БДУ), наперадзе работа па рэгістрацыі пры філіяле ліцэя і інтэрнэт-кафэ з курсамі па вывучэнні беларускай мовы. Нашы землякі з Гомельшчыны С.Мітрошкін і Н.Бабарыка ў 2003 годзе адкрылі першы і пакуль адзіны ў Маскве рэстаран беларускай нацыянальнай кухні "Белая Русь" (вуліца Вялікая Нікіцкая, 14), які стаў цэнтрам правядзення клубных мерапрыемстваў.

За пяць гадоў існавання наша арганізацыя набыла гэўны вопыт і аўтарытэт. Хацелася б прапанаваць арганізацыям, прыватным асобам Беларусі, нашым землякам у Расіі і іншых краінах устанавіць кантакты для ажыццяўлення ўзаемавыгадных праектаў.

"МКБ" сумесна з міністэрствам, ведамствамі, прадпрыемствамі Беларусі плануе прыняць удзел у падрыхтоўцы і правядзенні ў Маскве і розных гарадах Расіі Дзён культуры, навукі, дасягненняў прамысловасці, выстаў, гасцролей мастацкіх калектываў і артыстаў РБ. Пры гэтым забяспечыць максімальна эфектыўны і масавы ўдзел у мерапрыемствах з боку беларускага зямляцтва і дзельных колаў рэгіёна правядзення.

Вядзецца падрыхтоўка бізнес-плана і прапановы для ўдзелу "МКБ" і нашых кампаньёнаў у праграмах Выканкама Саюза Беларусі і Расіі пад патранатам Дзяржаўнага сакратара П.Барадзіна. Чакаем вашых прапанов.

Плануецца выданне серыі кніг "Сябры-друзья", пачынаючы з 11-томніка "Золотые россыпи земли белорусской". Выхад першага тома выдання магчымы ўжо ў лістападзе 2003 года.

Выдаецца штоквартальны выпуск газеты "Сябрь" (аб'ём 16 старонак, фармат А-3). Змяшчаючы рэкламу ў нашай газеце, вы падтрымліваеце яе выданне, рухаеце наперад свой бізнес.

Газету "Сябры", перыядычны друк і тавары народных промыслаў Рэспублікі Беларусь у розніцу можна набыць у гасцініцы Пасольства РБ у РФ (Армянскі завулак, 6), кафэ-рэстаране беларускай нацыянальнай кухні "Белая Русь" (вул. Вялікая Нікіцкая, 14), гасцінічным комплексе "Берлін" (вул.М.Юшуньская, 1, к.І. М.Кахойская).

Прапануем Міністэрству інфармацыі РБ і "Белсаюздруку" разгледзець пытанне рэалізацыі газет і часопісаў РБ у федэральных цэнтрах і гарадах Расіі праз грамадскія арга-

нізацыі беларусаў на месцах.

Гандлёвы дом "Сябры" і клуб гатовы рухаць беларускія тавары на расійскі і іншыя рынкі, заключаць дагаворы з вамі. Чакаем вашых прапанов, узору прадукцыі, відаў і паліграфічную рэкламу, праспекты.

Мы зацкаўлены ў распрацоўцы турыстычных маршрутаў па заапаведных і гістарычных мясцінах, месцах работы народных промыслаў, рыбалоўных і паляўнічых угоддзях Беларусі, у арганізацыі бізнес-тураў, паездак турыстаў з РФ і іншых краін.

Першым практычным крокам з нашага боку будзе арганізацыя 12-14 ліпеня 2003 года прылёту ў Беларусь на экскурсію па заапаведных мясцінах вялікай групы бізнесменаў з Расіі.

Клуб і Гандлёвы дом "Сябры" гатовы да цеснага ўзаемадзейнення з СЭЗ Беларусі, гатовы прадстаўляць іх інтарэсы, быць сувязным звяном у Маскве і рэгіёнах Расіі.

Падрыхтавана праграма аказання практычнай дапамогі шпіталю ўдзельнікаў і інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны ў Бараўлянах (Мінскі раён): метадычныя дапаможнікі, арганізацыйная і бытавая тэхніка, пасцельныя прыналежнасці, мэбля і іншае. Запрашаем да сумесных дзеянняў.

Клуб гатовы дапамагчы ў прадстаўленні офісаў, складскіх памяшканняў, растаможванні і транспарціроўцы праз порты Прыморскага краю Грузыі, якія паступаюць з краін Паўднёва-Усходняй Азіі, падтрымаць вашу справу ў Маскве і Расіі, дапамагчы ў складаных сітуацыях і г.д.

У 2003 годзе развіццё атрымае новае аб'яднанне "Міжнародная асацыяцыя дзельных людзей "Сябры" (МАДЛ "Сябры") са штаб-кватэрай у Маскве (побач з Беларускам вакзалам). Запрашаем кіраўнікоў арганізацый і прыватных асоб уступіць у гэту арганізацыю. Пры невялікім уступным і штогадовым узносе на ўтрыманне офіса і рабочага штата МАДЛ "Сябры" вы набудзеце магчымасць пашырыць свае дзельныя кантакты ў Маскве, Расіі і свеце. Картка члена асацыяцыі — ваш пропуск у дзельны свет нашай супольнасці.

Чакаем вашых рашэнняў і прапанов.

E-mail: mkb@e-mail.ru
Кантактны тэлефон/факс: (095) 210-22-13, 977-69-96, 977-66-69, 284-57-95, 284-18-04.
Адрас: 127322, г.Москва, ул.Яблочкова, 25-3-47, О.Ф.Кандыбо.

Клуб і міжнародная асацыяцыя дзельных людзей "Сябры".

Устаноўлена, што і яна была хворая.

У раёне цяпер праводзяцца прышчэпкі 16 жыхарам, якія мелі хоць якія-небудзь кантакты з хворымі жывёламі. Паводле слоў галоўнага ўрача, самымі небяспечнымі распаўсюджвальнікамі захворвання з'яўляюцца лісы. У раёне ўжо знішчана больш за трыццаць хворых жывёл, але іх налічваецца да 350-400. Таму райвыканкам прыняў рашэнне плаціць паляўнічым па 15 тысяч рублёў за кожную забітую лісу.

дыпкур'ер

ПЕРАМОВЫ З ЧЛЕНАМІ СУСВЕТНАЙ ГАНДЛЁВАЙ АРГАНІЗАЦЫІ

У Жэневе адбыўся чарговы раунд двухбаковых перамоў Рэспублікі Беларусь з шэрагам краін — членаў Сусветнай гандлёвай арганізацыі (СГА), уключаючы ЗША, Канаду, Еўрапейскі Саюз, Аўстралію па пытаннях доступу замежных вытворцаў на рынкі тавараў і паслуг Беларусі.

Беларускую дэлегацыю на перамовах узначальваў намеснік міністра замежных спраў Аляксандр Міхневіч.

Быў абмеркаваны шырокі спектр пытанняў, звязаных з уступленнем Беларусі ў СГА, уключаючы абавязальнасць Беларусі ў сферы таможнага тарыфу і ўмоў доступу замежных пастаўшчыкоў на рынак паслуг.

МІЖНАРОДНЫ САЛОН ДЗІЦЯЧАЙ КНІГІ ў КІШЫНЁВЕ

У Кішыніёве прайшоў сёмы Міжнародны салон дзіцячай кнігі пад эгідай Нацыянальнай дзіцячай бібліятэкі Малдовы.

На ўрачыстай цырымоніі адкрыцця выставы прысутнічалі прадстаўнікі ўрада Малдовы, генеральны мэр горада Кішыніёва Серафім Урэкян, акрэдытаваны дыпламаты, творчыя і выдавецкія колы Малдовы і замежных дзяржаў.

Беларусь, якая традыцыйна прымае ўдзел у Міжнародным салоне, на гэты раз прадстаўлена выдавецтвамі "Кавалер", "Белфаксвыдавецтв груп", "Сучасны літаратар", "Харвест", "Мастацкая

стасункі

СПАДЧЫНА — АГУЛЬНЫ КЛОПАТ

Адбыўся візіт у Мінск намесніка міністра культуры Польшчы Рафала Скопнскага. На сустрэчах у Міністэрстве культуры Беларусі і ў Беларускам фондзе культуры ішла гаворка аб пашырэнні міждзяржаўных кантактаў у галіне культуры.

На сустрэчы з журналістамі ў Польскім інстытуце спадар Р.Сконпскі адзначыў, што абодва бакі далі высокую адзнаку мінулагодняму фестывалю "Восень польскай культуры", мерапрыемствы якога прайшлі ў многіх гарадах Беларусі, і прыйшлі да высновы, што фестываль трэба працягваць. Намеснік міністра наведваў Нясвіж з мэтай аказання дапамогі ў рэстаўрацыі замка. Пераканаўшыся, што работы па ліквідацыі наступстваў пажару ідуць у хуткім тэмпе, Р.Сконпскі паабяцаў практычную дапамогу польскіх спецыялістаў, а таксама падрыхтаваць і перадаць беларускаму боку ўсю архіўную дакументацыю па радавым замку Радзівілаў. Ужо сёння вырашана пытанне аб стажыроўцы беларускіх мэбелшчыкаў з мэтай удасканалення ведаў па рэстаўрацыі прадметаў інтэр'ера.

літаратура", "Мінская фабрыка каляровага друку". Выдавецтва "Белфаксвыдавецтв груп" было ўдасцена Дыплама салона "За ўклад у выданне пазнавальных кніг для дзяцей". Уклад Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь быў адзначаны Дыпламам за ўдзел у рабоце салона. Дыплом за актыўную работу па арганізацыі выставы і прапаганду дзіцячых кніг беларускіх выдавецтваў атрымала Пасольства Беларусі ў Рэспубліцы Малдова.

МТЗ НА ВЫСТАВЕ ў ЛАТВІІ

У Рызе ў выставачным комплексе "Рамава" прайшла XI Міжнародная выстава сельскагаспадарчай тэхнікі "Вясна-2003". У мерапрыемстве прынялі ўдзел каля 170 кампаній з краін СНД, Балтыі і Еўропы.

Рэспубліка Беларусь была прадстаўлена кампаніяй "МТЗ-сервіс" — дылерам ВА "МТЗ" у Латвіі, які экспануе таксама прадукцыю Мінскага матарнага завода, РУП "Белшына", "Мазырсельмаш", Смаргонскага агрэгатазнага завода і СП "Дарэлектрамаш". У рабоце выставы прыняло ўдзел гомельскае прадпрыемства "Святлотэхніка", якое займаецца вытворчасцю распыляльнікаў і гумавых шлангаў.

Выставу ў Рызе наведвала дэлегацыя ВА "МТЗ" на чале з генеральным дырэктарам аб'яднання Аляксандрам Пухавым. Там ён веў перамовы з міністрам земляробства Латвіі Мартыньшам Розе па пытанні рэалізацыі прадукцыі "МТЗ" на латвійскі рынак пасля ўступлення Латвіі ў Еўрапейскі саюз.

Прэс-служба МЭС.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ

гасцеўня

УВАХОДЖАННЕ ў Еўропу

БЕЛАРУСКІЯ СПЕВАКІ НА СЦЭНАХ СТАРОГА СВЕТУ

Талент Рыгора ПАЛІШЧУКА быў заўважаны ў маленстве. Сябры-аднагодкі ў захопленні слухалі "Солеміа" і іншыя папулярныя італьянскія песні ў яго натхнёным выкананні. Яны ж і напярочылі: быць Рыгору зоркай. Як у вяду глядзелі... Знайсці вядомага беларускага тэатра дома, у Мінску, цяжка. Яго жыццё ў пастаянным руху. І тым не менш, сустрэцца з ім усё ж удалося. Спявак раскажаў пра сябе, свае планы, уражанні, паездкі...

запрашаюць выступіць. З чым гэта звязана? Хіба там меней добрых галасоў?

— Справа ў тым, што Беларусь, Украіна, Расія, — спяваючыя нацыі, так бы мовіць, галасістыя. На Захадзе таксама ёсць нядрэнныя спевакі. Але такія прыгожыя галасы, такое чыстае прыроднае гучанне ў іх рэдка сустрачэцца самародкі, дык іх проста пеціць. Калі параўнаўцаў класічнае і эстраднае выкананне, дык вядома, нашы класічныя спевакі — на вышэйшым узроўні. У адрозненне ад нашых эстрадных выканаўцаў.

— Але ж італьянцы ў Еўропе славяцца сваімі галасамі?..

— У Італіі, як гэта ні дзіўна, на стаў крызіс галасоў. Цяпер Іспанія дае добрых спевакоў: у іх ёсць некалькі вядомых выканаўцаў. Зараз ідзе падпітка са славянскага боку. Балгарыя дае прыгожыя галасы.

— І тым не менш, міланская Ла Скала, дзе выступаюць лепшыя спевакі свету, славяцца па-ранейшаму. Цікава даведацца, на якой вядомай сцэне марыце спяваць?

— Зараз склалася вельмі моцная канкурэнцыя. Адкрыліся, так бы мовіць, вароты, і на Захад накіравалася вялікая колькасць таленавітых артыстаў. Тыя, хто першым паехаў туды, маюць добрыя пазіцыі. Тым жа, хто паехаў пазней, цяжэй знайсці сваю нішу. Каб цябе пачулі, нейкая ўдача павінна быць.

Калі казаць пра мае творчыя планы, — мне хацелася б папрацаваць на вядомых сцэнах. Але гэта ўжо як Бог даць. У Аўстрыі ў мяне выйшаў кампакт-дыск. Зараз рыхтуецца яшчэ адзін.

— Якія творы вы ўключылі ў свой кампакт-дыск?

— Туды ўвайшла класіка, у тым ліку старажытная беларуская музыка. На дыску запісана шэсць твораў беларускага Адраджэння. У запіс увайшлі чатыры раманы Радзівіла — арыя з драмы "Фінгал", арыя Антона і іншыя. Увогуле, беларуская музыка, у прыватнасці, раманы Агінскага ў маім выкананні запісаны і на нашым радыё. Хачу адзначыць, што апошнім часам на Беларускім радыё запісваюць шмат твораў у выкананні нашых спевакоў. І іх пастаянна можна чуць у радыёэфіры. Лічу, што папулярныя беларускай музыкі там добра пастаўлена.

— Вы прыхільнік айчынай музыкі. Якія вашы далейшыя захады ў гэтым накірунку? Ці маркуеце супрацоўнічаць з беларускімі тэатрамі, калектывамі?

— Папулярныя беларуская музыка буду працягваць супрацоўнічаць з "Беларускай капэлай". Чаго пакуль не магу сказаць пра Тэатр оперы, бо з мінулым яго кіраўніцтвам мы, на жаль, не знайшлі паразумення.

— Але лёс так павярнуўся, што вы сталі запатрабаваным за мяжой...

— З нашага «гнезда» — Тэатра оперы тры маладыя артысты працуюць у Марыінскім тэатры. Адзін з іх, Уладзімір Мароз, вучань майго педагога, выкладчыка кансерваторыі, народнага артыста БССР Анатоля Генералава паспяхова выступае ўжо некалькі гадоў на вядомай Санкт-пецярбургскай сцэне.

Зараз я не спяваю ў нашым оперным тэатры. Але ёсць іншыя планы, звязаныя з маёй творчай працай на радзіме. Я атрымаў запрашэнне да ўдзелу ў стварэнні музычнага праекта "Марці груп інтэртэйнен". Я спяваю не толькі класіку, але і эстрадныя творы. Памежная паміж класікай і эстрадай музыка карыстаецца вялікай папулярнасцю.

— Якія творы выконваеце ў новай беларускай праграме?

— Гэты праект мае назву "Мужчына і жанчына". Я спяваю разам з маладой спявачкай Аленай Кананчук. А вядучы выканаўца Галіна Скіба растлумачвае пераходы ад аднаго твора да другога і спявае свае раманы. Праект, на маю думку, атрымаўся цікавым. Музыка падобрана вельмі прыгожая, менавіта такая, якой зараз нафта нестася. Яна значна вылучаецца на фоне эстраднай безгустоўнасці, што запаланіла эфір.

— У якой краіне вам болей за ўсё падабаецца выступаць?

— Бадай, у Германіі. Аўстрыя мне таксама падабаецца, аднак у параўнанні з Германіяй яна маленькая і надта камерная. А вось па тэмпераменце публікі і нейкіх асаблівых прыхільнасцяў мне імпануе Іспанія. У Італіі я няшмат быў. Італьянцы мне падаліся занадта патрыятычнымі. Самыя дэмакратычныя, на мой погляд, немцы — нацыя, якая вучыцца на сваіх памылках.

— Пра што вы марыце?

— Калі казаць паўжартам, — каб былі ў мяне, як у Павароцці, асабісты дыетолог, асобная віла, аўтамабіль, каб на мяне ў час грыпу не кашлялі, не чхалі ў метро, каб не хварэў, я б вельмі шмат чаго змог. А калі сур'ёзна, оперныя спевакі — гэта вялікая фізічная праца. Часам спявак страчвае да трох кілаграмаў вагі за спектакль. Ты не проста спяваеш, ты яшчэ выконваеш ролю.

Гутарыла Наталія БОГУШ.

запрашэнне

Жыхары сталіцы ўжо добра ведаюць будынак старога горада па Музычным завулку, 5, дзе месціцца Дзяржаўны музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі. Каля 5 тысяч чалавек наведлі выставу "Народныя музычныя інструменты". Набыла папулярнасць у выканаўцаў і амаатары музыкі канцэртная зала музея. Вельмі ўтульная (каля 80-ці месцаў) і адначасова ўрачыстая, з выдатнай акустыкай і цікавым архітэктурным вырашэннем, якая паступова займае належае месца ў шэрагу лепшых музычных пляцовак горада. Летась адбылася музычная імпрэза "Манюшка на Радзіме", прысвечаная 150-годдзю першай пастаноўкі оперы С. Манюшкі "Ідылія". Хутка адкрыюцца дзве залы экспазіцыі ("Вытокі тэатральнага і музычнага мастацтва на беларускіх землях").

"МУЗЕЙ ТЭАТРА І МУЗЫКІ"

Шмат цікавых праектаў запланавана на гэты год. Адзін з іх — фестываль беларускай камернай музыкі "Музыка Верхняга горада" (мастацкі кіраўнік фестывалю — народны артыст М.Фінберг), сумесны праект Міністэрства культуры Дзяржаўнага канцэртнага аркестра Беларусі і Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры. Першай падзеяй фестывалю стаў канцэрт ансамбля трубачоў "Інтрада". Прагучалі знакамітыя творы М.Агінскага, М.Ельскага, Н.Орды, замежная класіка — паланезы, мазуркі, кадрылі. Слухачы атрымалі сапраўдную асалоду ад шыкоўнай музыкі і выдатнага выканання. У праграме фестывалю выступленні іншых славуных беларускіх калектываў і выканаўцаў.

Тэмай "Эпоха Адраджэння ў беларускай музыцы" распачаўся цыкл лекцый па гісторыі беларускай музыкі ў выкананні заслужанага артыста Беларусі Віктара Скоробагатава і дацэнта Акадэміі музыкі Ганны Каржанеўскай. Залатая пара беларускай музыкі прыпадае на XVI—XVII стагоддзі. У знакамітым "Тюлацкім сшытку" сабраны

песні і танцы як заходне-, так і ўсходне-еўрапейскага паходжання, некаторыя з якіх былі ўжо ў цяпер. Паводле гэтых твораў слухачы атрымалі ўяўленне пра густы нашых продкаў, іх эмацыянальнасць і пранікнёны рамантызм, тугу і гумар.

Наступныя тэмы лекцый: "Эпоха класіцызму, канец XVIII стагоддзя", "Рамантызм, XIX стагоддзе".

Акрамя таго, у музеі распачаўся цыкл лекцый-канцэртаў камернай музыкі ансамбля салістаў "Класік-Авангард". У яго рэпертуары старажытная беларуская музыка, сусветная класіка, авангард пачатку XX стагоддзя, творы сучасных кампазітараў.

У музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры час не спыніўся, цікава і дарослым, і малодшым школьнікам. Заходзьце, тэлефануйце (229-26-67), замаўляйце экскурсіі, месцы ў канцэртнай зале загадзя. Не пашкадуйце часу, каб проста зірнуць на адрэстаўраваны помнік архітэктуры.

Таяцяна МЕЛЬНИКАВА.

галерэя "брама"

АДЗІН З "НЯМІГІ-17"

Выставу жывапісу Анатоля Кузнецова "010" у галерэі "Зямля людзей" можна разглядаць як працяг, фрагмент падоўжанай у часе прэзентацыі творчасці мастакоў аб'яднання "Няміга-17", якая распачалася напярэдадні адказнай для ўсіх нямігаўцаў выставы ў Трацякоўскай галерэі ў Маскве.

Тады ў "Зямлі людзей" паказвалі жывапіс Зои Ліцвінавай. Анатоля Кузнецова — таксама адзін з сяброў "Нямігі" з моманту заснавання аб'яднання. Ён не толькі падзяляе канцэпцыю — погляд на жывапіс як на самакаштоўную, самадастатковую, амаль жывую істоту, — але і ў кожнай серыі новых твораў усё больш удасканальвае свае падыходы да колеру. Ужо шмат часу яго абстрактныя каляровыя "просто-

ры" набываюць пэўныя канкрэтныя асацыяцыі. А цяпер аўтар экстравагантна сцвярджае, што яны не што іншае, як своеасаблівы рэалізм, бо ў падмурку кампазіцый інтуіцыя, асацыяцыі і назіранне за нечым сапраўдным. Тут нічога не дадаць, акрамя бездапаможнага і ўратавальнага "мастак так бацьчы".

ЗАЎСЁДЫ МАЛАДЫ ВІТАЛЬ ЦВІРКА

У Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў адбылася вечарына памяці знакамітага мастака, жывапісца, педагога, аднаго з неперайздзеных майстроў менавіта беларускага пейзажа, народнага мастака Беларусі Віталія Цвірка, якому ў гэтым годзе (у лютым) споўнілася 69 гадоў.

Вечарыну наладзілі мастакі, з курса якіх Віталь Цвірка пачаў сваю педагогічную дзейнасць у Мінскім мастацкім вучылішчы, яго першыя вучні: народны мастак Беларусі, акадэмік Георгій Папалаўскі, народны мастак, прафесар, загадчык кафедры жывапісу Май Данцыг і іншыя.

Цёпла, цікава, з гумарам згадвалі неўтаймаваную натуру Цвірка, яго прафесійную і педагогічную апантанасць.

Віталь Цвірка вучыўся ў легендарным Віцебскім мастацкім тэхнікуме ў маладога тады Ахрэмыча і знакамітага Руцая, потым у Маскоўскім мастацкім інстытуце імя Сурыкава ў Ражскага і Пакаржэўскага, узначальваў мастацкае вучылішча ў Мінску, пэўны час быў рэктарам Тэатральна-мастацкага інстытута, шмат зрабіў для станаўлення ўвогуле мастацкай вышэйшай адукацыі і, у прыватнасці, факкультэта.

Яго жывапіс прайшоў амаль увесь шлях савецкага і, можа, еўрапейскага мастацтва: ад рэалізму да самых нечаканых ад 80-гадовага мастака сучасных абагульненняў і фармальных пошукаў. Ён віртуозна валодаў як алейным, так і акварэльным жывапісам. Па яго двух-трох шэра-перлінавых мазках на аркушы паперы можна было пазнаць і вывучаць беларускі каларыт нават тым, хто ніколі не быў у Беларусі.

Парадокс таленту В.Цвірка быў яшчэ і ў тым, што з гадамі маладзела, узмацавалася і прасвятлялася яго праца, і напрыканцы жыцця ён ствараў такія нацюрморты, што падавалася, нібы іх піша энергічны, малады творца. Такім ён і застаўся ў творчай спадчыне і ў сэрцах тых, хто з ім сутыкаўся.

Ларыса ФІНКЕЛЬШТЭЙН.

страта

Саюз беларускіх пісьменнікаў глыбока смуткуе з прычыны смерці свайго ганаровага замежнага сябра Зоры Лявонаўны КІПЕЛЬ, літаратуразнаўцы, перакладчыка і публіцыста, і выказвае шчырыя спачуванні сям'і і бліжнім нябожчыцы.

Прысутнасць беларускай культуры ў свеце

Маскоўскія даведнікі складаюцца ў Мінску

Гады тры таму ў маскоўскай газеце "Книжное обозрение" была надрукавана невялікая рэцэнзія "Шэсць нашых з сотні", Разглядалася ў ёй кніга "100 пісьменнікаў XX стагоддзя", выдадзеная ў Чэлябінску. Кніга была перакладзена з нямецкай мовы, і рэцэнзент Я.Баханаў вельмі крыўдаваў, што былі пададзены ў ёй толькі шэсць біяграфічных партрэтаў рускамоўных пісьменнікаў: Міхаіла Булгакава, Максіма Горкага, Уладзіміра Маякоўскага, Уладзіміра Набокава, Барыса Пастарніка і Аляксандра Салжаніцына.

Але ж гэта прэрагатыва складальнікаў — каго ўключаць у зборнік. Таму цалкам натуральна, што нямецкія складальнікі аддалі перавагу нямецкамоўным творцам. Германію ў той кнізе прэзентавалі чатырнаццаць імёнаў, Аўстрыю — адзінаццаць, Швейцарыю — чатыры.

Аднак гаворка тут пойдзе пра падобныя, але разам з тым і адметныя кнігі. Называюцца яны "Вялікія мастакі XX стагоддзя", "Вялікія пісьменнікі XX стагоддзя" і "Вялікія музыканты XX стагоддзя". Пабачылі свет у маскоўскім выдавецтве "Марцін" адпаведна ў 2001, 2002 і 2003 гадах у шматтомнай і, нагэўна ж, бяспройгрышнай серыі "Вялікія XX стагоддзя".

Найперш разгледзім важкі том "Вялікія пісьменнікі XX стагоддзя". Яго складальнікам, аўтарам прадмовы, шэрага артыкулаў, пасляслоўя, а таксама "Кароткага слоўніка літаратуразнаўчых тэрмінаў і паняццяў" з'яўляецца драматург, прэзак і літаратуразнавец Пятро Васючэнка. Ён загадвае кафедрай у Мінска дзяржаўным лінгвістычным універсітэце, узначальвае там суполку Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў.

П.Васючэнка здолеў сабраць вакол сябе пачэсную кагорту аўтараў, якія напісалі сотню біяграфічных артыкулаў. Сярод іх — дацэнты і прафесары некалькіх вышэйшых навучальных устаноў Мінска, спецыялісты, якія не толькі маюць тэарэтычны досвед у той ці іншай

літаратуры, але выкладаюць адпаведныя прадметы, узначальваюць кафедры. Да прыкладу, агульнапрызнаны аўтарытэт у амерыканістыцы, аўтар манаграфіі "100 пісьменнікаў ЗША" Юрый Стулаў у тым жа універсітэце загадвае кафедрай замежнай літаратуры, паланістка Галіна Тычка з'яўляецца дацэнтам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, а Ірына Шаблюўская, якая спецыялізуецца па чэшскай літаратуры, доўгі час узначальвала кафедру замежнай літаратуры ў Белдзяржуніверсітэце, а цяпер чытае лекцыі ў Іспаніі...

І справа тут зусім не ў тыгулах — проста мінуў ужо той час, калі падобную кнігу мог скласці дылетант або проста штатны супрацоўнік выдавецтва.

І калі зноў звярнуцца да арыфметыкі, дык у "залатую" сотню гігантаў сучаснага прыгожага пісьменства — ад Абэ Коба да Шоў Джорджа Бернарда — уключаны тры (згадайма ранейшую крыўду расійскага рэцэнзента!) персаналіі беларускіх пісьменнікаў! Гэта Янка Купала, Васіль Быкаў і Уладзімір Ка

— Заканчэнне на 6-й стар.

3 дасланага

Міхал ШВЭДЗЮК прыслаў з Англіі выразкі публікацый з папулярнай газеты "Таймс", прысвечаныя нашым суайчыннікам. Іх ведаюць у свеце, асабліва ў Ізраілі, але забываюць, што яны нарадзіліся ў Беларусі.

Першая з асоб — **Эрах Варгафнін**. Ён нарадзіўся ў Ваўкавыску 2 лютага 1906 года, а памёр у Іерусаліме 26 верасня 2002 года. Ультраартадаксальная сям'я Варгафнінаў выраставалася ў 1939 годзе дзякуючы дапамозе японскага консула ў Літве. Чэш суайчыннік стаў адным з 37 дзеячаў, якія падпісалі Дэкларацыю аб незалежнасці Ізраіля, на працягу 22 гадоў узначальваў там Міністэрства па справах рэлігіі. Асабліва клапаціўся пра развіццё адукацыі.

Ісер Гарэл (Гальперын) нарадзіўся ў Віцебску ў 1912 годзе, а памёр каля Тэль-Авіва 18 лютага гэтага года (артыкул у "Таймс" надрукаваны 20 лютага). На працягу 1952-1963 гадоў ён кіраваў разведкай Масад. Увайшоў у гісторыю тым, што арганізаваў выкраданне з Аргенціны нацысцкага злачынцы Адольфа Эйхмана, якога потым судзілі ў Ізраілі.

Юзефа НАЙДЗЮК (ЗША) прыслала нам бандэроль з кніжкай Галіны Войцік "Зоська Верас", выдадзенай летась у Вільні. Дзякуючы за падарунак, бо сапраўды мы неяк абышлі ўвагай гэтую публікацыю. Вернемся да яе ў адным з бліжэйшых аглядаў.

Беларускія сенсацыі

Рэальны след нацыянальнай рэліквіі № 1

14 сакавіка бягучага года вядомы беларускі гісторык Васіль Скалабан прынёс мне ксеракопію дакумента, які мае самае непасрэднае дачыненне да пошукаў Крыжа святой Ефрасінні Полацкай. Гэта частка знойдзенай нястомным архіўным шукальнікам копіі машынапіснай "Стэнаграмы пасяджэння бюро ЦК КП(б) Беларусі ад 26.08.1943 года". Для мяне, чалавека, які звыш 30 гадоў займаецца, разам з іншай работай, пошукамі нацыянальнай рэліквіі нумар адзін, прынесеныя дзве старонкі здаліся сапраўднай сенсацыяй. Бо яны сведчылі, што тагачасны першы сакратар ЦК КП(б)Б Панцеляймон Кандратавіч Панамарэнка (а я ўжо ведаў, што да лёсу Крыжа ён меў самае непасрэднае дачыненне) у 1943 годзе не ставіў пад сумненне рэальнае існаванне Крыжа. Прытым не дзесяці за ахіянам, а зусім побач — у Маскве ці ў на-дзейным сховішчы ў тагачасным глыбокім тыле.

Чаму знаходка В.Скалабана важная для нас сёння? Ды таму, што нават такія спецыялісты, як прафесар-археолог Леанід Пойбал, актыўны сябра грамадскай камісіі "Вяртанне", па-ранейшаму аддае даніну "нямецка-амерыканскай" версіі знікнення Крыжа. У перавыданні другога зборніка "З глыбі вякоў" ён у 2002 годзе сцвердзіў, паўтараючы пра Крыж традыцыйнае і міфічнае: "У даваенныя гады гэты мастацкі твор знаходзіўся ў Магілёве (у музеі) і ў час нямецкай акупацыі знік. Зараз праз міжнародную арганізацыю Інтэрпол прымаюцца ўсе магчымыя захады для яго адшукання і вяртання ў рэспубліку".

Трэба прызнацца, што ў свой час "нямецка-амерыканскай" версіі (калі агалашваць "усходні" варыянт было яшчэ заўчасна і бесперспектыўна) аддаў даніну і я. Аказаўшыся пад уплывам колішняга ліста ў Магілёў з Эрмітажа, знаходзячыся ў складзе беларускай дэлегацыі на чарговай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН у Нью-Йорку, у 1990 годзе спрабаваў весці пошукі ў вядомай амерыканскай фундацыі Прыпонта Моргана, бачыў, як задрожалі рукі ў яе дырэктара, калі ён атрымаў афіцыйнае беларускае запытанне. Але якраз у той жа дзень, вярнуўшыся ў беларускае прадстаўніцтва пры ААН, па волі лёсу прачытаў свежы артыкул у "Советской Белоруссии" магілёўскага аўтара В.Юшкевіча, адкуль вынікала, што паклоўні абарона Магілёва ў 1941 годзе працягвалася доўга, асноўныя каштоўнасці адтуль, найперш з Магілёўскага музея, дакладней з пакоя-сейфа ў будынку абкама партыі, былі вывезены (знайшліся сведкі) на аўтамашынах у Маскву.

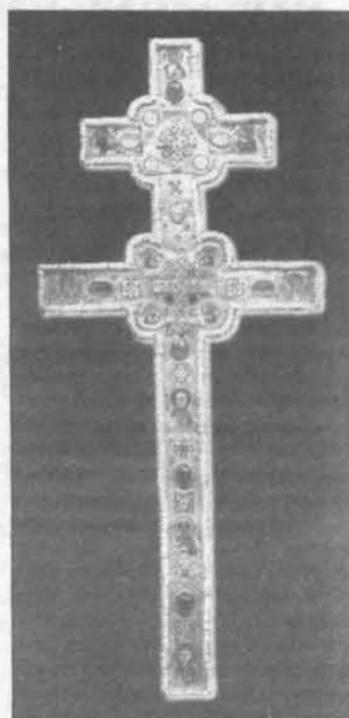
Потым да пошукаў вельмі актыўна падключыўся супрацоўнік упраўлення Камітэта дзяржбяспекі па Магілёўскай вобласці Сяргей Багдановіч. На Міжнароднай канферэнцыі пад эгідай UNESCO па пытаннях рэстытуцыі, што праходзіла ў 1997 годзе з удзелам Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў у Мінску, ён выступіў з сенсацыйным дакладам, дзе прывёў вынікі магілёўскіх і маскоўскіх росшукаў (даклад увайшоў у зборнік "Вяртанне-4" 1997 года). Аказалася, што аўтару ўдалося сустрэцца з былым шафёрам Пятром Паддубным, які вывозіў у 1941 годзе магілёўскія каштоўнасці, у іх ліку і крыж. Знамянальна, што ў машыну да яго падсеў і... першы сакратар ЦК КП(б)Б Панцеляймон Панамарэнка. Транспарт шчасліва дабраўся да Масквы, разгрузіўся на Ленінскіх гарах. Прывезенае агледзеў Лаўрэнцій Берыя, які, убачыўшы багацце, зацмокаў языком.

У знойдзеным В.Скалабанам дакуменце для нас самым важным з'яўляецца тое, што ў 1943 годзе П.Панамарэнка не сумняваўся ў існаванні Крыжа на савецкай прасторы. Палемізуючы з парты-

занскім дзеячам Васілём Каржом, які выступіў не тое што супраць выдання часопіса "Беларусь" (якраз яно абмяркоўвалася сярод іншых пытанняў на бюро ЦК), колькі супраць спрощанага падыходу да беларускай культуры ўвогуле, тагачасная фактычна першая беларуская ўладная асоба аргументавала сваю рацыю тым, што апрача "лапцюжнага" фальклору існуюць і "высокія" нацыянальныя каштоўнасці. "Вазьміце такі факт, — даказаў першы сакратар, — калі была яшчэ Візантыя, калі вельмі папулярнымі былі ювелірныя вырабы — асабліва крыжы. І на працягу многіх вякоў лічылася і зараз лічыцца (падкрэслена мною. — А.М.) самым дасканалым узорам ювелірнага мастацтва той крыж, які для Ефрасінні Полацкай зрабіў Б[огша] — полацкі гравёр. Хіба мы можам выкідаць гэтага майстра з гісторыі? Немагчыма" (тут і далей пераклад з рускай мовы мой. — А.М.).

Затым П.Панамарэнка прывёў яшчэ адзін абсалютна невядомы для мяне доказ, які павінен выклікаць пошукавую актыўнасць гісторыкаў навукі, бо гаворка датычыцца прыярытэтных, прэстыжных і беларускай навукі ў свеце. Цытуем выступленне далей: "Мне давалося чытаць [вось што], нехта з Заходняй Беларусі даслаў для мяне поўнае выданне Весніка Расійскай акадэміі навук, пачынаючы з Пятра Вялікага. Гэта было цэлае багацце. Я ўсё перагортаў і знайшоў па часе прыкладна за 40-50 гадоў да Ламаносава артыкул у тым Весніку полацкага лекара, прозвішча [яго] цяпер я забыў, ён (аўтар. — А.М.) у мяне запісаны, ён, ні мала, ні многа, сфармуляваў закон захавання матэрыі і энергіі. Гэта той закон, які потым сфармуляваў Ламаносаў і які лічыцца законам Лавуазье, бо ўсе даведзіліся пра гэта не ад Ламаносава, а ад Лавуазье і на некалькі дзесяткаў гадоў пазней. Ламаносаў сфармуляваў гэта так: нішто не бывае з нічога, і калі нечага змяняецца, то ў іншым месцы дадаецца. Абсалютна класічная фармулёўка закона захавання матэрыі. А полацкі лекар сфармуляваў яго яшчэ раней. Гэта ёсць у Весніку Акадэміі навук. Хіба мы можам прайсці міма такога факта?"

На імгненне ў чытача можа з'явіцца думка (як з'явілася яна і ў мяне), што полацкі лекар — гэта доктар медыцыны Скарына, які атрымаў такі дыплом у Падуанскім універсітэце. Але толькі на імгненне. Бо далей П.Панамарэнка, даказваючы паўнацэннасць беларускай культуры, пераходзіць і да "вялікага беларускага патрыёта і асветніка". "Гэта асоба міжнародная, гэта вялікая асоба, партрэты якой, па нашаму недагляду, да гэтага часу ў школах не вісяць і помнікі [якой] нідзе не стаяць". Далей ідзе цікавае, важнае для таго часу, хоць часам і недаклад-

нае разважанне пра жыццёвы і перакладчыцка-выдавецкі подзвіг Скарыны. Але не толькі яго. Услед за ім ставіцца Пётр Мсціславец, называюцца слувкі паясы, жывапіс, скульптура. Панамарэнка згодны з Каржом толькі ў адным: чаму пра ўсё гэта "нідзе не напісана". "Вось для гэтага [і] патрэбны часопіс, каб паказаць тыя багацці, якія мы маем, [каб] памагчы іх памножыць. Гэта абсалютна будзе правільна".

Што датычыць часопіса "Беларусь", то неўзабаве ён пачаў выходзіць і выконвае сваю асветніцкую місію да гэтага часу. Што датычыць "полацкага лекара", то ў ідэнтыфікацыі яго асобы мы спадзяемся на дапамогу расійскіх беларусістаў, якія маюць акадэмічны Веснік XVIII стагоддзя пад рукой. Мы ж павінны вярнуцца да копіі стэнаграмы, а затым да самога Крыжа. Копію гэтую В.Скалабан спачатку меркаваў апублікаваць у "Голасе Радзімы" ці зборніку "Вяртанне-8". Потым, перадумаўшы, часткова (што датычыцца толькі самога Крыжа) надрукаваў 22 сакавіка ў газеце "Советская Белоруссия". Што ж, ён меў на гэта поўнае аўтарскае права (як і мы — на частковае пераклад яго публікацыі, выкліканы тым, што большасць чытачоў у нас розныя). Зрэшты, мне хацелася б тут аддаць належнае "Советской Белоруссии", якая вялікім (амаль на дзве старонкі) артыкулам Людмілы Сяліцкай "Таямніца святога Крыжа. Пошукі галоўнай беларускай рэліквіі працягваюцца" (28 лютага) зноў ажывіла цікавасць да тварэння Лазара Богвы. Публікацыя В.Скалабана, якую я тут з давальненнем цытаваў (цытата ж пра "полацкага лекара" — першапублікацыя па копіі, ласкава нам прадастаўленай), з'яўляецца водгукам на аналітычнае "Раследаванне" Л.Сяліцкай. Іншыя чытачы прапануюць ёй у пошуках нават паслугі экстрасенсаў.

Тут жа мне хацелася б зрабіць некалькі высноў і абагульненняў, выкліканых сенсацыйнай знаходкай В.Скалабана.

Першае. Тое, што П.Панамарэнка, які ў 1941 годзе браў удзел у эвакуацыі Крыжа, праз два гады гаварыў пра яго як пра рэальнасць, рэальную нацыянальную каштоўнасць, на парадак павялічвае ўпэўненасць прыхільнікаў "усход-

— Заканчэнне на 6-й стар.

Беларускія сенсацыі

Рэальны след нацыянальнай рэліквіі № 1

Пачатак на 5-й стар.

най" версіі. Гэта не значыць, што пасля 1943 года Крыж не мог трапіць на Запад, да кагосьці з Морганаў (у друку фігуравалі і Ракфелеры). Магла быць аплата па лэнд-лізу, мог дзейнічаць чорны рынак з удзелам Берыі ці яго нашчадкаў. Але П.Панамарэнка, відаць, ведаў, што гаварыў. Тады Крыж знаходзіўся ў полі яго зроку. Значыць, можа быць у Расіі і сёння. Дзе? У Эрмітажы? У іншым музеі? У царкоўных зборах? Сяброў камісіі "Вяртанне" туды не пускаюць. Бо ўсё яшчэ няма адпаведнага двухбаковага пагаднення. Бо ўсё яшчэ дзейнічае правіла: "Хто мае — той мае!"

Таму, па-другое, узрастае надзея не на запыты і пошукі, не на заключаныя дамовы, а на добрую волю найпершых асоб. Змог жа Прэзідэнт Украіны Леанід Кучма вярнуць нам пяць абразоў, вывезеных у свой час у Германію. Змог урад Літвы вярнуць, няхай у копіі, Тураўскае Евангелле. Прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын таксама падараваў нам дакументы пра даўнія падзеі пад Оршай, наша колішняе супрацьстаянне. А каб замест іх — ды той жа Крыж? Вывезеныя з Нясвіжа сьціжкі плясы? Скарынаўскія выданні, якіх поўна ў дублікатах і ў Маскве, і Санкт-Пецярбургу (паводле бібліяграфіі маскоўскага гісторыка кнігі Я.Неміроўскага)? Тады і рэзананс, і ўдзячнасць былі б куды большыя. Зрэшты, і рабіць жэсты ў адказ ці мяняцца нам таксама ёсць чым. Вунь колькі ўсё рускага і ўкраінскага захоўваецца ў нашых музэях, затрымліваецца ў Брэсце, Гродне і Гудагах.

Трэцяе. Мы робім памылку, шукаючы толькі Крыж. А тысячы каштоўнасцей, нават залатыя вырабы з Пампеі, вывезеныя адначасова з Магілёва?! Усё знікла (а хаваць яго куды цяжэй, чым адзін Крыж), усё нідзе не "засвацілася" пасля вайны. Гэта вельмі і вельмі сімптаматычна.

Чацвёртае. Сказанае вышэй ніяк не выключае таго, што Крыж застаўся ў Беларусі, у Полацку, што замест яго ў Мінск, Магілёў і далей быў вывезены не арыгінал, а адна з копіяў, падрабка. Неяк пазваніў мне з Прагі пазт Сяргей Сокалаў-Воюш і спытаў, што я на конт гэтага думаю. І я лагадзіўся з ім, што апісанне Крыжа, зробленае Вацлавам Ластоўскім у сувязі з перадачай рэліквіі з Полацка ў Мінск (яно было надрукавана ў Нью-Йоркскіх "Запісах"), нагадвае, хутчэй, не бясстраснае рэлігійнае спецыяліста, абазнанага ў старажытнасцях, а сігнал нашчадкам: звярніце ўвагу на мае недарэчнасці! Таму побач з захадамі ў іншых краінах (фігураваў нават

аўстралійскі след) варта ініцыяваць пошукі і ў Полацку. Ці былі там у 20-я гады мінулага стагоддзя майстры-ювеліры, якія за ноч па просьбе духавенства маглі зрабіць копію шэдэўра Лазара Богшы (кажуць, у Швейцарыі жыве яго прамы нашчадак)? Хто былі тыя чыноўнікі, што прымалі ці канфіскавалі Крыж у Спас-Ефрасіннеўскай святыні? Ці можа было іх абвесці вакол пальца, падсунуўшы замест арыгінала копію?

Зрэшты, па-пятае, пошукі арыгінала Крыжа і магчыма яго знаходка ніяк не могуць прынізіць (раздаваліся накіраваныя на гэта скептычныя галасы) духоўна-культурную каштоўнасць яго ўяўнага дубліката, зробленага паводле старажытнай тэхналогіі (перагародчатая эмаль) мастаком з Брэста Міколам Кузьмічом для полацкай святыні. Бо гэта не копія, а "Крыж, зроблены паводле Крыжа святой Ефрасінні Полацкай". Самастойная мастацкая каштоўнасць. Сакральная святасць, паколькі ў ёй паўтарыны (уманціраваны) чудатворныя мошчы. Знойдзецца арыгінал — знойдзецца месца і для яго каштоўнага паўтарэння.

Апошняе. У прыпісцы "Ад рэдакцыі" да публікацыі В.Скалабана сказана, што ў адказ на артыкул Л.Сяліцкай з Магілёва паступілі прапановы "пазнаёміць журналіста "СБ" з яснабаччай, якая гатова сваімі нетрадыцыйнымі метадамі ўказаць месцазнаходжанне беларускай святыні". Што ж, у пошуках варта выкарыстаць усе шляхі і сродкі. Прызнаюся, мы ў свой час за пасрэдніцтвам балгарскай беларусісткі Вялеты Гергіевай-Казаравай таксама звярталіся да праарчыц. Адна з іх прыслала падрабязны, але ў нечым нерэальны план вывазу Крыжа праз Швецыю ў ЗША (і нават гіпатэтычнае прозвішча цяперашніх уладальнікаў "Морнс" у нечым гучала блізка да "Моргана"). А славуця Ванга сказала: "І чаго гэта беларусы хвалюцца? Хутка іх Крыж знойдзецца".

Дай, Божа, збыцца таму прадроцтву. Але само па сабе яно не здзейсніцца. Патрэбна садзейнічанне ўсіх зацікаўленых людзей. І сярод іх, хочацца верыць, знойдуцца чытачы "Голасу Радзімы", якія жывуць ажно ў 48 краінах. Не сумняваюся, што ім таксама ёсць што сказаць у сваіх водгукках.

Адам МАЛЬДЗІС.

НА ЗДЫМКАХ: абраз з выявай св. Ефрасінні Полацкай, асвятчаны ў Навасібірsku, яна абвешчана там патронкай беларусаў Сібіры; асвятчэнне помніка ахоўніцы Беларусі ў Полацку.

Будучы даведнік

Суайчыннікі ў свеце

ТАІСА МІШЧАНКА

Мішчанка Таіса Трафімаўна (4.9.1948, в.Варанова Гарадоцкага раёна Віцебскай вобласці), намеснік старшыні Маскоўскага таварыства беларускай культуры імя Ф.Скарыны (цяпер Грамада беларускай культуры).

Бацькі Т.Мішчанка Ганна Мазжарава і Трафім Паўлаў, а таксама бабулі і дзядулі былі сялянамі і спрадвеку жылі на Гарадоцчыне. Пасля вясковай пачатковай школы вучылася ў Гарадоцкай СШ № 1. Затым пачала працаваць бухгалтарам у падраздзяленні Гарадоцкага райспажыўсаюза. Неўзабаве здзейсніла сваю мару і паступіла вучыцца на дыпламата ў Маскоўскі дзяржаўны інстытут міжнародных адносін МЗС СССР, прычым з намерам вярнуцца працаваць у МЗС БССР, бо ў самой БССР беларускіх дыпламатаў не рыхтавалі. Але за год вучобы прышло разуменне, што праца дыпламата не такая цікавая, як уяўлялася далёк, а хутчэй аднастайная. Т.Мішчанка зацікавілася міжнародным правам і перайшла вучыцца на толькі што створаны ў інстытуце факультэт міжнароднага права, які і скончыла ў 1974 годзе. Першыя два гады давялося працаваць не па спецыяльнасці юрыста-мжнародніка, а зарабляць на кватэру, працуючы перакладчыкам для савецкіх геологаў, якія шукалі карысныя выкапні ў Нубійскай пустыні Судана. Затым была цікавая і любімая праца ў знешнегандлёвых аб'яднаннях Міністэрства марскога флоту СССР, удзел у распрацоўцы праформ міжнародных транспартных дакументаў пад эгідай Дакументальнай рады Савета эканамічнай узаемадапамогі, разгляд спраў у розных міжнародных арбітражах, а з 90-х гадоў — праца ў міжнароднай юрыдычнай фірме.

У 1992 годзе Т.Мішчанка стала сябрам МТБК імя Ф.Скарыны, актыўным удзельнікам і арганізатарам розных імпрэзаў таварыства. Была дэлегаткай і ў з'ездзе беларусаў свету ў Мінску, адным з актыўных арганізатараў з'езда беларусаў Расіі, на якім 27.03.1999 года было створана Міжрэгіянальнае аб'яднанне беларусаў Расіі (МАБР).

Наша мама, Таіса Трафімаўна, нягледзячы на тое, што рана страціла сваіх бацькоў у Беларусі, заўсёды захоўвала вельмі трывалую сувязь з Бацькаўшчынай: штогод наведвае магілы продкаў і родных мясціны, дзе сустракаецца са старымі і новымі сябрамі, а нас з братам выхавала на чужыне свядомымі беларусамі, гатовымі прыехаць жыць і працаваць у незалежнай і не чужой для нас Беларусі.

Яніна МІШЧАНКА,
дачка, студэнтка,
Масква.

Прысутнасць беларускай культуры ў свеце

Маскоўскія даведнікі складаюцца ў Мінску

Пачатак на 5-й стар.

раткевіч (усе тры артыкулы напісаны П.Васючэнкам). Да іх можна дадаць ураджэнку Беларусі польскага празаіка Элізу Ажэшку (Г.Тычка). Чаму менавіта яны, а не, скажам, класічнае сусор'е Янка Купала, Якуб Колас і Максім Багдановіч — зноў жа пытанне да складальніка, які палічыў, што сёння менавіта яго "тройца" найлепш рэпрэзентуе ў свеце беларускую літаратуру мінулага стагоддзя. Хаця, зноў жа, не толькі мінулага. Дзякуючы строгаму храналагічнаму прынцыпу — а ў зборнік уключаны асобы, якія пражылі ў XX стагоддзі хаця б адзін дзень, — атрымліваецца, што ў пэўнай ступені ахоплены і літаратура XIX стагоддзя. Большая частка зямнога жыцця і асноўныя творы Жуля Верна, Эмілія Заля, Генрыха Ібсена, Льва Талстога, Антона Чэхава, Оскара Уайльда належаць дзевятнаццатаму стагоддзю, але іх уплыў на літаратурны працэс наступнага стагоддзя быў настолькі магутны, што такое ўключэнне выглядае мэтазгодным і заканамерным. З другога боку, разглядаецца ў кнізе і творчасць майстроў, якія жывуць, а некаторыя працягваюць і плённа працаваць у нашыя дні. Гэта Чынгіз Айтматаў, Васіль Быкаў, Габрыэль Гарсія Маркес, Гонтар Грас, Чэслаў Мілаш (таксама звязаны з Беларуссю), Аляксандр Салжаніцын... А гэта значыць, што закранута таксама і XXI стагоддзе.

У сваім выбары, як дэкларуецца ў прадмове і ў выдавецкай анатацыі, аўтары і складальнікі кіраваліся магутнасцю талента, уплывам напісанага ім на сусветны літаратурны працэс, усеагульным прызнаннем і грандыёзнасцю створанага творца мастацкага свету. Пры гэтым выдавочна і памкненне пазбавіцца ад снабісцкіх комплексаў, надаць увагу не толькі так званым "супрэзімам", элітарным аўтарам, але і літаратарам, якія працавалі ў жанрах фантастыкі, прыгод, дэтэктыва, а таксама дзіцячай літаратуры.

Улічаны таксама асаблівасці літаратурнай геаграфіі, прычым ахоплены практычна ўсе рэгіёны свету — прадстаўлены ў гэтым томе Еўропа, Азія, Паўночная, Лацінская і Паўднёвая Амерыка, Афрыка. Акрамя згаданых ужо майстроў слова знойдзе заўзятар літаратуры біяграфічныя партрэты амерыканца Джэрэма Дэйвіда Сэлінджэра, балгарына Паўла Вежынава, бельгіяца Марыса Метэрлінка, ізраільцяніна Шмуэля Есефа Агнона, іспанца Федэрыка Гарсія Лоркі, нарвежца Кнута Гамсуна, чылійкі Габрыэлы Містраль і многіх іншых. Хіба што кітайцы аказаліся абдызенымі ўвагай складальніка і аўтараў.

Дзеля зручнасці карыстання — а выданне гэтае можа служыць кнігай для чытанья, даведнікам, вучэбным дапаможнікам — аўтары мусілі жорстка структурыраваць біяграфічныя артыкулы. На пачатку кожнага з іх, як ужо было адзначана, падаюцца поўнае імя

пісьменніка, а калі ёсць, то і псеўданім (псеўданімы), даты жыцця, называецца краіна або краіны, якія ён рэпрэзентуе, мова ці мовы (калі іх некалькі), на якіх пісаў ці піша творца, а таксама яго творчае амплуа (напрыклад, драматург, празаік, літаратурны крытык).

Далей ідуць наступныя раздзелы: "Цытата" — выразная вытрымка з твора літаратара, якая дае ўяўленне пра яго манеру, стыль, творчае крэда або светаўспрыманне; "Асноўныя этапы жыцця" — гэта храналагічнае апісанне самых значных падзей з біяграфіі; "Асоба і яе свет" — кароткі, але змястоўны творчы партрэт аўтара, у якім, тым не менш, паказаны ўвесь Сусвет майстра, свет, які існуе паводле ўласных законаў, у сваіх прасторах-часавых каардынатах, са сваімі насельнікамі; "Асноўныя творы" — пералік самых значных прац і твораў з указаннем іх жанравай прыналежнасці, часу напісання, публікацыі або сцэнічнага ўвасаблення.

Несумненна цікавым, а ў нечым нават эпатажным уяўляецца пасляслоўе П.Васючэнка, у якім зроблена спроба намалюваць абагулены партрэт Вялікага Пісьменніка XX стагоддзя.

Завяршаюць выданне дадаткі. Маецца на ўвазе "Кароткі слоўнік літаратуразнаўчых тэрмінаў і паняццяў" з двух дзсяткаў артыкулаў (ад "Абсурду драмы" і "Авангардызму" да "Экспрэсіянізму" і "Эпічнага тэатра"), а таксама "Бібліяграфія", куды ўключаны хіба што самыя грунтоўныя, а нярэдка і шматтомныя рускамоўныя і англамоўныя манаграфіі і энцыклапедыі, якімі карысталіся аўтары або якія раяць для азнаямлення чытачу.

Радуе, што аўтары ажыццявілі пастаўку ў суседнюю краіну і не толькі ў яе — на ўсю рускамоўную інфармацыйную прастору — не спажывецкі тавар, а паўнавартасны інтэлектуальны прадукт. Менавіта гэта найбольш значнае ва ўсім цывілізаваным свеце!

У перспектыве аўтары збіраюцца зрабіць беларускамоўны варыянт кнігі. Грунтоўна перапрацаваць яе, дадаць айчыныя і суседнія славянскія персаналі, працягваюць урыўкі з перакладзенага на беларускую мову. Карацей, зрабіць беларускацэнтрчны варыянт даведніка.

Застаецца сказаць некалькі слоў пра выданні, прысвечаныя мастакам і музыкантам. У падрыхтоўцы іх таксама прынялі ўдзел беларускія аўтары. Першае з іх кансультаваў М.Барзна. У даведнік трапілі Язэп Драздовіч, ураджэнцы Беларусі Леў Бакст, Фердынанд Рушчыц, Марк Шагал.

Толькі што выйшаў том, прысвечаны вялікім музыкантам (аўтар-складальнік Д.Сідаровіч, рэцэнзент Д.Падбярэскі). Беларусь у ім прадстаўлена "Песнярамі" і Рыгорам Шырмам.

Уладзімір СІУЧЫКАЎ,
каардынатар праекта, сябра
Саюза беларускіх пісьменнікаў.

жыццёвыя сюжэты

Добры дзень, дарагая рэдакцыя!
Нядаўна даведалася, што "ГР" (№ 17 за 24 кастрычніка 2002 года) у публікацыі "Адрасы вандроўкі падказала газета" мастака з Феадосіі Уладзіміра Кіркевіча было ўпамінанне пра Тамару Лазнюху — паэтэсу з Пінска. Дзякую вам за публікацыю. Буду спадзявацца, што знойдзеце магчымасць больш падрабязна расказаць пра яе цяжкі неардынарны лёс і творчасць.

ЗДОЛЕЛА ЛЁС ПЕРАЙНАЧЫЦЬ...

Пазнаёмілася і пасябрала я з Тамарай Пятроўнай у чэрвені мінулага года, дзякуючы яе зямлячцы і сяброўцы Надзеі Парчук. Лёс і вершы паэтэсы ўразлі мяне да глыбіні душы.

Пасля заканчэння Мінскага тэхналагічнага тэхнікума працавала Тамара на фабрыцы мастацкіх вырабаў у Пінску. Выйшла замуж, нарадзіла дваіх дзяцей — дачку і сына. Калі дзецям было 12 і 7 гадоў, Тамара Лазнюха пасля цяжкай траўмы аказалася ў поўнай фізічнай нерухомаці. Муж — бацька яе дзяцей — спалохаўся цяжкасцей і назаўсёды пакінуў сям'ю. Усе клопаты і цяжкасці леглі на малалетніх дзяцей.

Днямі і ночамі на працягу многіх гадоў яны не толькі даглядалі хворую маці, але і пастаянна вяртаюць яе да жыцця. Не год, не два, а ўжо дваццаць трэці год Тамара Пятроўна з-за нерухомаці пазбаўлена ўсякай магчымасці дакрануцца да жывой прыроды ці хаця б бачыць яе з акна, да таго ж перыядычна церпіць пякельны боль. Яна вельмі гаваркі і цікавы суб'яднік. Не ные, не скардзіцца на свой лёс, не зайздросціць здаровым. Зусім нядаўна ў яе з'явіўся больш зручны ў карыстанні тэлефонны апарат, а да гэтага шмат гадоў Тамара здымала тэлефонную трубку... з зубамі.

Нованароджаны верш яна беражліва захоўвае ў памяці, каб пры выпадку прадыктаваць дзецям ці сябрам для запісу ў яе паэтычны сшытак. Нягледзячы на цяжкасці, яна многае пераадолела, што нават здароваму чалавеку не пад сілу. Тамара выхавала добрых дзяцей. Дачка Алена закончыла Мінскі інстытут замежных моў, сын Генадзь — фізкультурную акадэмію. Жыве паэтэса з сям'ёй дачкі, мае двух унукаў. Дзесяцігадовая ўнучка Вольга Курдзюмава, як і бабуля, піша вершы, якія друкаваліся ў газетах "Зорька", "Пінский вестник", "Полесская правда", у часопісе "Надзея". А яшчэ з імі жыве любімец і ўцеха ўсёй сям'і чатырохгадовы хвалісты папугай Кіруша, які, дзякуючы гаспадыні, размаўляе асэнсаванымі сказамі і ведае больш за 400 слоў, выклікаючы захапленне і

здзіўленне ў гасцей.

Наперакор усяму Тамара Пятроўна жыве інтарэсамі грамадства і змагла стаць карыснай людзям. Дзякуючы спонсарскай падтрымцы, выйшлі ў свет два яе зборнікі вершаў (1998 — "Цветом рубина", у лютым мінулага года — "Незамерзающий причал"). Хто прачытае гэтыя кнігі, атрымае незабыўнае, прыемнае ўражанне. Вершы Тамары Лазнюхі лаканічныя, шматгранныя, лёгка чытаюцца і даступныя для ўсіх узростаў. Маральная чысціня аўтара заварожвае, вучыць людзей цаніць сапраўдныя каштоўнасці, лягчэй пераадолюваць жыццёвыя цяжкасці. Багаццем душы, тонкасцю паэтычнага даравання, мастацкім словам яна малое жывыя карціны прыроды. Праз адносіны, радыё, тэлебачанне Тамара заўсёды ў курсе падзей у свеце і адлюстроўвае іх у сваёй творчасці. Яе называюць сучасным Астроўскім.

*Если жизнь невыносимой будет,
 Не склонись в бессилии пред ней,
 А подумай о смиренных людях,
 Чей удел значительно трудней.*

Жыццё Тамары Лазнюхі, падмацаванае творчасцю, — гэта прыклад мужнасці, стойкасці, цяперня і душэўнасці.

Ніна СТРУКАВА,

вадзіцель тралейбуса,
 г. Віцебск.

Тамара ЛАЗНЮХА

ЛЁС

*Ноч аднахарыла зоркамі сваімі,
 І праменні сонца ў новым дні ўзышлі.
 Не хаджу даўно ўжо
 сцежкамі Радзімы,
 Я радкамі вершаў крочу па зямлі.*

*Чараўніца восень запрашае ў госці,
 Ад яе мастацтва закінае кроў.
 Самы найвышэйшы кошт у
 прыгажосці —
 Толькі б нам не страціць да яе любоў!*

Я МАРУ

*Каб не заблудзіцца і не стаць ахвярай
 Сумных, непатрэбных,
 жудасных падзей...
 Лепш няхай усміешкі зіхаліць
 на тварах
 Ад каханія, веры, дабрый людзей.*

зваротная сувязь

АБ "АСВЕТНІКАХ ЗЯМЛІ БЕЛАРУСКАЙ" НАГАДАЛІ Ў КОМІ

Прападобнай Ефрасінні Полацкай і першадрукару Францішку Скарыне быў прысвечаны літаратурны вечар "Асветнікі зямлі беларускай", які праводзіўся энтузіастамі НКА "Беларусь" у Рэспубліцы Комі.

Вяла вечар Наталля Пятрэнка, вялікі знаўца гэтай тэмы. Яна закончыла Сыктывкарскі дзяржуніверсітэт і аспірантуру ў Ленінградзе. Наталля часта бывае на гістарычнай радзіме, наведвае духоўныя цэнтры, у тым ліку ў старажытным Полацку.

Расказ пра Ефрасінню яна ілюстравала відэасюжэтамі са сваёй багатай калекцыяй. Дапамагала ёй супрацоўніца Рэспубліканскага цэнтра дзіцячага турызму Таццяна Кулікова. Яна таксама часта бывае ў Беларусі.

Акрамя відэакасет, госці пры-

неслі некалькі фотаальбомаў і кніг па данай тэме, якія ўдзельнікі вечара разглядалі з вялікай цікавасцю.

Вядомы ў Сыктывкарцы заўзятны кнігалюб Феафан Панько дапоўніў расказ пра Ф. Скарыну цікавымі біяграфічнымі фактамі, якія адшукаў у кнігах з сваёй хатняй і Нацыянальнай бібліятэцы.

Гутарка за кубкам чаю атрымалася цікавай і пазнавальнай. І госці, і гаспадары пакінулі вечар з новымі ўражаннямі.

Мітрафан КУРАЧКІН.

знаёмства

ГАННА ЖУРАЎСКАЯ —

ВЫКЛАДЧЫЦА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў ЦЮМЕНИ

— Ганна Георгіеўна, якімі вятрамі занесла да нас, у Сібір?

— Так склаўся лёс. Пасля Бабруйскага мастацкага вучылішча нас накіравалі на Усесаюзную ўдарную камсамольскую будоўлю ў Цюмень. Памятаю, збіраліся адпрацаваць належны тэрмін і вярнуцца дадому. Але тут мне ўсё спадабалася: і сама Цюмень, дзе так шмат утульных прыгожых вулачак, прасторных плошчаў, і людзі, вельмі добрыя, зычлівыя. Не пакінула мяне абьякавай і прырода, так падобная на беларускую: тыя ж лясы, балоты... Акрамя таго, замацавацца тут дапамагла сям'я: нарадзіліся два сыны.

— Якія складанасці вам спадарожнічалі, калі пачалі выкладаць беларускую мову?

— Спачатку было нялёгка. І галоўная праблема ў недахопе метадычнай літаратуры. Амаль адзіным дапаможнікам доўгі час была газета "Голас Радзімы", што выдаецца ў Беларусі і якую мы зачытвалі літаральна да дзірачкі. Толькі пазней з'явіліся падручнікі і кнігі на беларускай мове.

— Наколькі мне вядома, на філфаку ўніверсітэта вывучаюць і польскую, і сербскую, і балгарскую, і чэшскую, і іншыя мовы. Чаму вашы студэнты ад-

далі перавагу менавіта беларускай мове?

— Мы не абмяжоўваемся на нашых занятках вывучэннем толькі мовы, мы таксама знаёмімся з народнымі абрадамі, звычаямі, фальклорам беларусаў. А гэта невычэрпная скарбніца! Усё гэта вельмі цікава студэнтам. Трэба бачыць, з якім захапленнем яны рыхтуюць сцэнарыі капуснікаў, колькі фантазіі ўкладваюць.

Наогул я задаволена сваімі студэнткамі. Усе яны разумніцы і звычайна к канцу года свабодна чытаюць і перакладаюць беларускія тэксты. Адна з маіх выхаванак неяк сказала: "Ганна Георгіеўна, з усіх моў, якія выкладаюцца ва ўніверсітэце, я, здаецца, ведаю даволі добра толькі беларускую". Вельмі кранальнае прызнанне.

— Хтосьці дапамагае праводзіць культурныя мерапрыемствы?

— Вядома! Я вельмі ўдзячная Тамары Грыгор'евай — гэта сапраўдны энтузіст сваёй справы. Дарэчы, яна выпускніца мінскай кансерваторыі па класу цымбал. Магчыма яе яшчэ памятаюць у аркестры народных інструментаў імя Жыноўіча. Калісьці яна была членам гэтага выдатнага калектыву, але па сямейных абставінах трапіла да нас у Цюмень. Цяпер яна

Штрыхі да партрэта. Ганна Георгіеўна Жураўская нарадзілася ў маленькай вёсцы Навасёлкі, што ў Петрыкаўскім раёне Гомельскай вобласці Беларусі. У 1974 годзе закончыла Бабруйскае мастацкае вучылішча. Працавала мастаком-афарміцелем на прадпрыемствах Цюмені. З адрывам ад вытворчасці закончыла філалагічны факультэт мясцовага ўніверсітэта. Працавала настаўнікам у школе. Апошнія трынаццаць гадоў — карэспандэнт газеты "Красное знамя". Чатыры гады таму стала выкладаць студэнтам філфака ЦДУ беларускую мову.

мастацкі кіраўнік студэнцкага ансамбля беларускай народнай песні "Палессе". Без яе ўдзелу і бескарыслівай дапамогі, вядома, было б цяжэй.

— Многім яшчэ з даперабудованых часоў палюбіліся выдатныя беларускія артысты з ансамбляў "Песняры", "Сябры", "Верасы"... Не крыўдна, што сёння мы іх амаль не чуем?

— "Прышлі іншыя времена — взошли иные имена", і гэта, напэўна, натуральна. Аднак паклоннікі гэтых сапраўды выдатных спевакоў, я думаю, засталіся да канца ім адданымі.

Гутарыў Уладзімір ПАРАТНІКАУ.

коратка

КОНКУРС "РОДНАЕ СЛОВА" Ў ПОЛЬШЧЫ

Угмінным асяродку культуры ў Нарайцы (Падляскае ваяводства) адбыўся фінал дэкламатарскага конкурсу па беларускай мове "Роднае слова".

Конкурс ужо 36-ты год запар праводзіцца Беларуска-грамдска-культурным таварыствам у Польшчы і мае вялікую папулярнасць сярод вучняў і настаўнікаў школ і гімназій, у якіх вывучаецца беларуская мова. Сёлета ў школьных аглядах прынялі ўдзел звыш 700 вучняў.

У фінальнай частцы конкурсу ўдзельнічала 96 дэкламатараў — пераможцаў раённых аглядаў, якія адбыліся ў Беласто-

ку, Бельску Падляскім, Гайнаўцы і іншых гарадах Падляскага ваяводства. Выканаўцы чыталі вершы і прозу Янкі Купалы, Максіма Танка, Янкі Брыля, Ларысы Геніюш і іншых вядомых майстроў слова з Беларусі і Беластоцчыны.

Пасольствам Беларусі ў Польшчы заснавана галоўная ўзнагарода (аўдыёмагнітафон), якая і ўручана пераможцу конкурсу.

музейная зала

ВЫТОКІ РАДЗІМАЗНАЎСТВА

Мы перажываем такі час, калі старасветчына "маладзее". Да прыкладу, кніга, выдадзеная ў 100, 300, 500 асобнікаў адразу ж становіцца рарытэтам.

На шчасце, у нас многа збралінікаў-калекцыянераў, прыватных музеяў, хатніх калекцый... У недзяржаўным сектары старасветчыны

шмат скарбаў і рэгіянальнага, і агульнанацыянальнага кошту. Але няма такой сябрыні, асацыяцыі, ці — у заходнеславянскім азначэнні — маціцы нашай старасветчыны. Таму і падаю я маленькі сігнал кароткай згадкай пра Музей радзімазнаўства пры Лявонпальскай сельскай бібліятэцы, што ў Міёрскім раёне на Віцебшчыне. Заснаваны ён на маёй не "малой", а ўрэшце — вялікай радзіме тры гады таму, якраз у дзень народзінаў Уладзіміра Караткевіча. За гэты час музей наладзіў шмат мерапрыемстваў, папоўніўся новымі скарбамі. Заўсёдня экс-

курсі вядзе там загадчыца бібліятэкі Таццяна Кліманская.

Каб "абазвацца" і абазначыць вось такі ініцыятыўны сектар амаль прыватнага музейніцтва, рэгіянальнага асветніцтва, каб звярнуць увагу не на "правінцыю", а на глыбіню, дзе яшчэ не ўсё заурбанізавана-заглабалізавана, прапаную некалькі здымкаў.

Сяргей ПАЇЗНІК.

НА ЗДЫМКАХ: экспанат музея — фотаздымак, на якім Рыгор СОЛТАН (справа) у час першай сусветнай вайны (гэты здымак свайго дзядзькі падарыла музею Валяціна ПАПСУЕВІЧ); экскурсія ў Лявонпальскім музеі.

захавай традыцыю

ПАДАРОЖЖА ПА “КІРМАШЫ Ў ТРАЕЦКІМ”

**Адказ на пытанне: “Чым вызначаўся ў былыя часы кірмаш?”
вырашылі знайсіці ў Музеі гісторыі беларускай літаратуры:
там запрасілі мінчан на выставу “Кірмаш у Траецкім”. Ме-
навіта ў гэтым месцы Мінска ў XIX стагоддзі і ішоў актыў-
ны гандаль.**

Большасць кірмашоў пры-
мяркоўвалася да рэлігійных хра-
мавых свят. Ды і сам ён быў свя-
там і падзеяй у жыцці вясцоўцаў
і гараджан. Таму выязджалі на
кірмаш усёй сям’ёй у святочным
адзенні. Кажуць, што менавіта
там прыглядалі сабе будучых
жаніхоў і нявест.

Загадчыца аддзела Музея
гісторыі беларускай літаратуры
Вольга Гулева гаворыць пра
кірмаш так: “Гандаль на кірмашы
— гэта творчасць. Не ўсе, хто
прыязджаў туды, збіраліся нешта
набыць. Гэта была гульня.

Пакупнік абурэнец:
“Ты мне прадаў сляпо-
га каня”. А цыган адка-
вае: “Дык табе ж
лепі: ён будзе есці са-
лому, а думаць, што
гэта сена”.

(З кірмашовага гумару).

Кірмаш — свайго роду вусная на-
родная творчасць. Я маю на ўва-
зе і батлейку, і наогул славесную
гульню, якой была купля-про-
даж. Паколькі мы ўсе згодныя з
тым, што літаратура — люстэр-
ка часу, наша выстава арганічна
дапасуецца да тэматыкі Музея
гісторыі беларускай літаратуры.
Атрымалася нейкае непасрэднае
яднанне літаратуры і мастацтва”.

Літаратурны музей — устано-
ва сур’ёзная. Асноўныя навед-
вальнікі — дарослыя і старэйшыя
школьнікі. “Траецкі кірмаш” жа-
для самых маленькіх. Гэта пат-
рабуе пэўнай вобразнасці. У му-
зейшчыкаў атрымалася не эт-
награфічная выстава, а хутчэй,
гульнёвая пляцоўка. Асабліваю
цікаваць у маленькіх глядачоў
выклікаюць цацкі, што трапілі на
выставу спе-

цыяльна для таго, каб дзеці з імі
гулялі.

А ёсць і выставачныя экспа-
наты. Напрыканцы XIX стагоддзя
драўляныя цацкі ўжо можна
было набыць на кірмашы, бо да-
лёка не кожны мог зрабіць свай-
му дзіцяці якасную прыгожую
ляльку. Асобае стаўленне было
да ўвасаблення жывёл — рабілі
коней, кароў, пеўнікаў. Было
шмат свістулёк: лічылася, што
свіст абараняе ад злых духаў.

Неад’емная частка кірмашу —
батлейка. На “Траецкім кірмашы”
— спрощаная мадэль батлейкі,
якая паказвае тэатр ценяў, а так-
сама традыцыйная. У час экс-
курсіі для дзяцей іграюць спе-
таклі. У рэпертуары музей-
шчыкаў іх два — кла-
січны “Цар Ірад” і “Каза
Манюта” для самых
маленькіх.

Вольга Гулева кажа:
“На кірмашы заўсёды
было адначасова не-
калькі батлеечных прад-
стаўленняў. А яшчэ му-
зычны куток. Абаязкова
ўдзельнічалі дудары. Ад-
метная рыса беларускіх
кірмашоў — танцы. А так-
сама выступалі акрабаты і
скамарохі”.

Выстава “Траецкі кірмаш”
— падстава паказаць рэчы,
якіх дзеці, можа, і не бачылі ні

**Вядомае перабольшванне, рас-
паўсюджанае ў час кірмашоў:
“Вы не глядзіце, што такая
худая кабыла. Яна як разбя-
жыцца, дык бяжыць без пера-
пынку вёрст 15”. А пакупнік
адказвае: “Я б набыў, але да
майго дому 10 вёрст”.**

разу ў жыцці. Гэта і кўфар, ган-
чарныя вырабы, прадметы інтэ-
р’ера. Прадстаўлена кераміка —
дэкаратыўна-прыкладное ма-
стацтва і утылітарныя рэчы. У
першую чаргу, на кірмашы ган-
длявалі, канешне ж, сельскагас-
падарчымі таварамі. У музеі гэта
паказаць нерэальна. Але цікавыя
старыя, нязвыклыя для сучасна-
га вока шалі ёсць.

На кірмашах заўсёды будава-
ліся часовыя кавярні, дзе каш-
тавалі збіцень альбо гарбату з
выпечкай. У канцы XIX стагоддзя
ў Мінску была распаўсюджана
кава. Выходзіць, што на кір-
машы ніхто не сумаваў і галодным
не заставаўся. Выстава “Кірмаш
у Траецкім” акабалася цікавай і
карыснай. Дзецям на ёй сума-
ваць не даводзілася.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКАХ: экспанаты вы-
ставы “Кірмаш у Траецкім”; Воль-
га ГУЛЕВА паказвае традыцый-
ную беларускую цацку.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

дзіцячая чытанка

МАШАНЫКА З ДЗЯДУЛЕМ І ВАЎКІ

Пасля выпадку з мядзведзем дзяду-
ля з бабуляй унучку з сяброўкамі ў лес
не адпускілі. І дзядуля ў лес па грыбы з
Машанькай сам пайшоў. Ішлі яны, ішлі,
грыбок за грыбком зразаючы, як раптам
бачаць: ваўчаня пад кустом сядзіць.
Толькі яно кінулася ўцякаць, як дзядуля
адзежыну з сябе зняў і накінуў на яго. За-
вішчэла-заскавытала звераня, а дзядуля
кажа:

— Прынясём дадому, прыручым, доб-
ры вартуник дома будзе...

Машы шкада стала небараку, яна і га-
ворыць:

— Давай адпусцім яго, дзядуля, а яшчэ
лепш пашукаем яго логава, бо мама-ваў-
чыха па ім плакаць будзе.

Дзядуля спачатку і слухаць не хацеў
Машаньку, а як убачыў, што яна і сама зап-
лакаць гатова, пярэчыць не стаў. Прайшлі
яны ў адзін бок, затым у другі, як здалёк
убачылі бурой паваленае дрэва і ваўча-
ня, якія распачалі вясёлую гульню. Ад-
пусціў дзядуля ваўчаня, і яно з усіх сіл
пабегла да сваіх братоў і сясцёр...

Пакročылі далей Машанька з дзядулем
грыбкі збіраючы. Толькі іх кашы да краёў
напоўніліся, як нечакана хмара падкрала-
ся і сонейка, быццам калабок, праглыну-
ла. Паглядзеў дзядуля навокал і (даўно з
ім такога не здаралася) не ведае, у які бок
дадому вяртацца. Нібыта лясун старому
галаву закружыў. І як ні сорамна было яму
ў гэтым прызнацца, а давалося. Пачалі
дзядуля з Машанькай гукаць: можа хто
пачуе, дарогу дадому пакажа. І нарэшце
нехта таксама “А-у-у!” адказаў. Пайшлі
Машанька з дзядулем на голас, як бачаць:
знаёмая сцяжынка ім пад ногі лягла. Ды
змрок згушчацца пачаў, і сцяжынка не-
куды прапала. Глядзяць, агеньчыкі ўдале-
чыні замігалі.

— Можа гэта наша вёсачка агеньчыкамі
свеціцца? — кажа Машанька.

— Але, унучанька, — адказвае дзяду-
ля, хоць сам вельмі ў тым сумняваецца...

Колькі яны так ішлі, як убачылі, што
на ўскрайку лесу апынуліся, а наперадзе
каштоўнымі россыпамі агеньчыкі ззяюць.
Падышлі яны бліжэй і сілуэты роднай
вёскі пазналі. А Машанька, нібы з лесам
развітваючыся, назад азірнулася і
ўсклікнула:

— Дзядуля, паглядзі, з лесу два агень-
чыкі свеціцца.

— Гэта ж воўчыя вочы гараць, — адка-
заў дзядуля.

І тут яны аб усім здагадаліся.

А ўсё сапраўды было так. Калі маці-
ваўчыха вярнулася дамоў, ваўчаня ёй
расказала пра свае прыгоды. Прычынай
жа таму, што яно заблудзілася, было зай-
чаня, якога так і не ўдалося дагнаць. Ваў-
чыха, перапоўненая ўдзячнасцю добрым
людзям, якія вярнулі ёй сыночка, толькі
пацалавала свайго гарэзу і ўздыхнула.
Калі паляўнічыя забілі яе сябра Шэрага,
ёй самой давалося хадзіць на здабычу... І
тут здалёку гуканне данеслася. Наказаў-
шы ваўчанятам больш без яе з логава носа
не паказваць, пабегла. З-за кустоў уба-
чыўшы, што гэта Машанька з дзядулем
заблудзіліся, адразу вырашыла дапамаг-
чы ім. Адбеглася далей у бок вёскі і, пе-
раймаючы чалавечы голас, гукнула. А як
змяркацца пачало, агеньчыкамі сваіх ва-
чэй ім дарогу дадому паказаць спраба-
вала...

Так што і ваўкі за дабрину дабрывей
пляцяць.

Станіслаў ВАЛОДЗЬКА (Латвія).

«Мінск-навіны»

А НУ, БАБУЛІ!

**Сталічны клуб “У гасцях у ба-
буль” адзначаў сваё пяцігоддзе.**

Сёння ён аб’ядноўвае 240 жанчын
даволі ганаровага ўзросту, мае свае
філіялы ў кожным раёне горада. Бабулі
актыўна займаюцца грамадскай дзей-
насцю: дапамагаюць прыкаваным да
ложкаў хворым, інвалідам, ветэранам
Вялікай Айчыннай вайны. Але, як кажучь,
“делу время, а потехе час”. Даймы ва
ўзросце танцуюць і спяваюць на дэбра-
чынных канцэртах і вечарах на сцэне
Палаца дзяцей і моладзі і Рэспубліканс-
кага Палаца ветэранаў.

**У ЭКСПАЗІЦЫІ — УНІКАЛЬНЫЯ КНІП
Выстава рэдкіх беларускіх і
польскіх выданняў XVI-XIX ста-
годдзяў адбылася ў Цэнтральнай
навуковай бібліятэцы Нацыя-
нальнай акадэміі навук.**

У экспазіцыі — унікальная “Брэсцкая”,
або “Радзівілаўская”, біблія 1563 года,
працы вядомых дзеячаў Рэчы Паспалі-
тай і Вялікага княства Літоўскага, кнігі,
надрукаваныя Пятром Мсціслаўцам і Іва-
нам Фёдаравым, іншыя рэдкія выданні.

крыжаванка ад любові іонавай

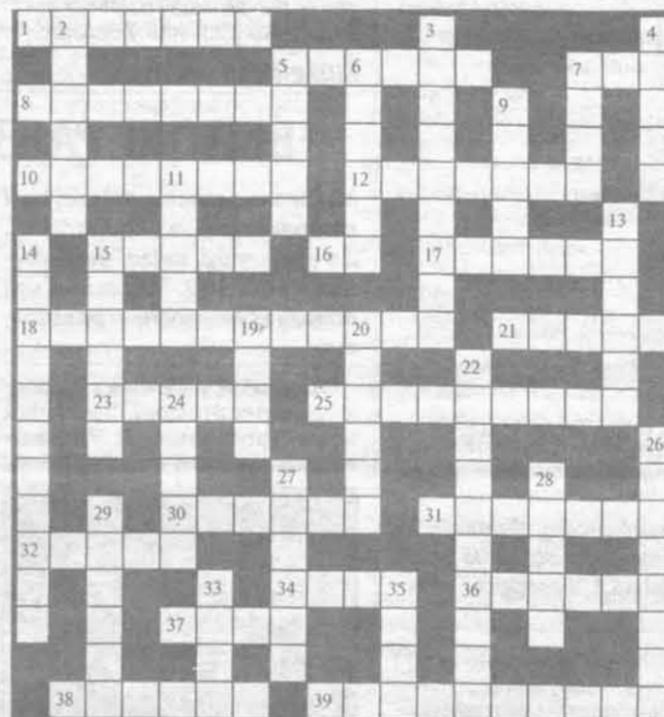
ПЕРАКЛАДЗІЦЕ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.

1. Объятия. 5. Поезд.
7. Страх. 8. Образование.
10. Родство. 12. Торговля.
15. Бобр. 16. Он. 17. Жалоба.
8. Прозрачность. 21. Повар.
23. Откос. 25. Препятствие.
30. Жертва. 31. Презрение.
32. Друг. 34. Охват. 36. По-
пытка. 37. Мельница. 38. До-
рога. 39. Поздравление.

ПА ВЕРТЫКАЛІ.

2. Строение. 3. Бдитель-
ность. 4. Защита. 5. Тя-
жесть. 6. Ворон. 7. Жа-
лость. 9. Ненасытность.
11. Ушат. 13. Стихия.
14. Внезапность. 15. Клоун.
19. Смысл. 20. Свидетель.
22. Мошенничество.
24. Взятка. 26. Состязание.
27. Крик. 28. Благо.
29. Осада. 33. Боярышник.
35. Результат.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Паціць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 041 экз. Заказ 1494. Падпісана да друку 15. 4. 2003 г. у 12.00.
Газета набрана і зярстанна на рэдакцыйным настольна-выдавецкім
комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка»
(220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://golas.promedia.by>